СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 5.28, 21.01, 15.33;
Віцебск — 5.15, 20.55, 15.40;
Магілёў — 5.19, 20.49, 15.30;
Гомель — 5.24, 20.38, 15.14;
Гродна — 5.48, 21.12, 15.24;
Брэст — 5.53, 21.08, 15.16.

МЕСЯЦ:
Першая квадра 5 жніўня.

ІМЯНІНЫ:
Трафіма, Феафіла, Апалінара;
Марыі, Станіславы

ЗВЯЗДА

5 ЖНІЎНЯ 1992 г. серада, № 154 (21932)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

У халадзільніках мяса ёсць. Засталося, каб яно перамясцілася ў нашы страўнікі

Як сведчаць папярэднія статыстычныя даныя за мінулы месяц, у рэспубліцы працягваецца падзенне вытворчасці большасці відаў тавараў народнага спажывання. У выніку скарачаецца іх паступленне ў гандлёвую сетку.

Так, у параўнанні з першым паўгоддзем мінулага года, сёлета паступіла ў продаж менш: шарсцяных тканін — на 23 працэнты, шаўковых — на 38, ільняных — на 51, скуранога абутку — на 31 працэнт.

Значна зменшылася і пастаўка харчовых тавараў: кандытарскіх вырабаў — на 29 працэнтаў, мяса — на 32, цукру — на 38, рыбы — на 60.

Тэндэнцыя са зніжэннем паставак назіраецца і ў жніўні. Гэта ў першую чаргу датычыць каўбасных вырабаў, цукру, алею. У Мінску, іншых гарадах ужо адчувальныя перабоі ў забеспячэнні хлебабулачнымі вырабамі з пшаніцы, у продажы не заўсёды ёсць мяса, і гэта тым больш дзіўна, што на канец ліпеня ў халадзільніках мясакамбінатаў яго назапасілася звыш 40 тысяч тон, і сельскія гаспадаркі адчуваюць цяжкасці са здачай жывёлы.

Анатоль КУЛЯШОЎ.

«Я ЛІЧУ, ШТО ЧАС ПЛАШЧА І КІНЖАЛА ЗАКАНЧВАЕЦЦА»,—

СКАЗАЎ СТАРШЫНЯ КДБ БЕЛАРУСІ ЭДУАРД ШЫРКОЎСКІ НА СУСТРЭЧЫ З ЖУРНАЛІСТАМІ

Сустрэча была наладжана адразу ж пасля вяртання кіруючых работнікаў беларускай службы бяспекі з Кіева, дзе 31 ліпеня было падпісана пагадненне паміж КДБ Беларусі і Службай Бяспекі Украіны аб супрацоўніцтве.

Па сваёй сутнасці і па свайму духу гэты дагавор з'яўляецца пагадненнем паміж раўнапраўнымі суверэннымі дзяржавамі і накіраваны якраз на забеспячэнне гэтага суверэнітэту, сказаў Э. Шыркоўскі. Падпісаны дагавор стаў юрыдычнай падставай для супрацоўніцтва паміж спецслужбамі абедзвюх краін. Тут ёсць даволі шырокі спектр для сумеснай работы: абмен інфармацыяй, бяспека грамадзян — барацьба з тэрарызмам, наркабізнесам, эканамічнымі злачынствамі. Граніцы ў нас празрыстыя, зараз ідзе актыўнае развіццё рынкавых адносін, але само гэтае паняцце — рынак — многія навяўленыя камерсанты разумеюць па-свойму. Адсюль — розныя адступленні ад заканадаўства, прычым вельмі часта — свядомыя. Я не лічу, што гэта спецыфічны для КДБ занятак, сказаў старшыня, але на сённяшні дзень мы павінны займацца і гэтым.

Эдуард Іванавіч асабліва падкрэсліў, што ў адным з пунктаў дагавора агаворана наступнае: спецслужбы Украіны і Беларусі не будуць працаваць адна супраць адной: не дай Бог, калі разгарыцца вайна разведак у краінах СНД, лічыць ён.

На сустрэчы, вядома, закраналіся і многія іншыя тэмы. **Аб каўказцах.** Ці не лічыць старшыня КДБ, што пастанова аб забароне пасялення жыхароў паўднёвых рэспублік СНД у гасцініцах Мінска парушае правы чалавека?

— Як старшыня КДБ я падпарадкоўваюся ўсім рашэнням заканадаўчага органа ўлады. Такая пастанова не ад салодкага жыцця. Як грамадзянін я супраць падобных мераў: раз мы будуем прававую дзяржаву, то чалавечую годнасць трэба паважаць у першую чаргу. Гасцініцы ў любым выпадку лёгка змяніць на прыватныя кватэры.

Аб супрацоўніцтве са спецслужбамі Польшчы.

— Сапраўды, тут ёсць праблема. Многія нашы грамадзяне, знаходзячыся ў гэтай краіне, часта падвяргаюцца разбойным нападзенням і грабяжам. Да гэтага часу работа ў гэтым напрамку вялася па лініі Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі і Польшчы. Аднак прынятых мер пакуль недастаткова. Гэтую работу неабходна актывізаваць.

Якая сітуацыя ў Беларусі напярэдадні гадавіны путчу? У Расіі, напрыклад, прыйшлі ў рух сілы, якія адкрыта заяўляюць аб непадпарадкаванні законнай уладзе, прэзідэнту...

— У нашым камітэце ёсць аналітычная служба, якая займаецца зборам і аналізам сітуацыі ў рэспубліцы. Нам трэба прагназіраваць, заглядваць у заўтрашні дзень. Дык вось, паводле нашых звестак, сітуацыя ў Беларусі стабільная і спакойная.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Ураджай гарантуюць навукоўцы і практыкі

Шматгадовае супрацоўніцтва звязвае калгас імя Дзяржынскага Полацкага раёна з Беларускім навукова-даследчым інстытутам земляробства і кармоў. Навукоўцы прапануюць хлебаробам новыя гатункі збожжавых культур для выпрабаванняў на палетках, даюць каштоўныя рэкамендацыі па вырошчванню пасеваў.

Сёлетняе жніво стала чарговым экзаменам для новага гатунку хуткаспелага ячменю. Выстаяў ён у спёку, налілося буйное калоссе. Складаныя ўмовы ўборкі ўраджаю, але механізатары ўпэўнена вядуць свае камбайны па калгасных нівах. На 930 гектарах ідзе тут жніво, на большасці ўчасткаў прымяняецца выдатна зарэкамендаваўшая сябе тэхналогія ўборкі са здрабненнем саломы на сянаж.

НА ЗДЫМКАХ: старшы навуковы супрацоўнік інстытута земляробства і кармоў Алег БЕЛЯНКЕВІЧ і старшыня калгаса Фёдар ЗАВАДСКІ на палетках, дзе растуць новыя гатункі; жніво на палях гаспадаркі.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

ФАДЫЁ ФАКТ

Міністры замежных спраў Латвіі, Літвы і Эстоніі прынялі запрашэнне іх расійскага калегі Андрэя Козырава сустрэцца 6 жніўня ў Маскве. Сустрэча будзе прысвечана новаму «пакетнаму падыходу Расіі да рашэння пытання аб вывадзе расійскіх войск з тэрыторыі дзяржаў Балтыі».

***

Латвійская медыцына пачала падзяляцца па нацыянальнай прыкмеце. Яўрэйскай абшчыне Рыгі перададзена 3-я гарадская бальніца, якая будзе ўтрымлівацца на сродкі абшчыны. Пытанне аб стварэнні рускай бальніцы і палiклінікі абмяркоўваецца і ў рускай абшчыне. Паяўленне нацыянальных бальніц — вынік моўнай атэстацыі, якую праходзяць урачы ў Латвіі. Каб атрымаць ліцэнзію на права лячэння, трэба напісаць дыктант, адказаць на некалькі пытанняў па спецыяльнасці і па гісторыі Латвіі. Атрымаць станоўчы водгук камісіі могуць толькі тыя, хто гаворыць па-латышску з дзяцінства.

***

Апублікаваны даныя міністэрства ўнутраных спраў Германіі па эміграцыі з Расіі. Колькасць расійскіх немцаў, якія пераехалі са студзеня 1992 года з СНД на пастаяннае жыхарства ў Германію, склала 91 тысячу чалавек.

***

Народная артыстка Беларусі Інэса Душкевіч — галоўная выканаўца ролі ў новым балеце аб полацкай княгіне Рагнедзе. Нядаўна прыма-балерына зрабіла паездку ў Полацк, дзе знаёмілася з гісторыяй гэтага славутага горада.

***

У Запарожжы, як паведамляе агенцтва РІА, зарэгістравана 10 выпадкаў атручэння грыбамі, палавіна з лятальным зыходам. Катастрафічны экалагічны стан Запарожжа прывёў да таго, што нават добрыя грыбы сталі ядавітымі. На думку вучоных, ядавітымі могуць стаць гародніна і садавіна, калі экалогія не палепшыцца.

***

Тры выпадкі шалёнства ліс зарэгістраваны за ліпень у Старадарожскім раёне. У былыя часы такога не здаралася за цэлы год.

НЕ РАЗАМ, АЛЕ Ў АДНЫМ НАПРАМКУ

Дагавор аб супрацоўніцтве падпісалі Міністэрства аховы здароўя Беларусі і створаная не так даўно Асацыяцыя ўрачоў рэспублікі. Перыяд канфрантацыі дзяржаўнай і грамадскай структур закончыўся.

— Мы — за супрацоўніцтва, якое не ўшчамляе ні грамадзян, ні медыцынскіх работнікаў, ні органы ўлады, — гаворыць прэзідэнт асацыяцыі Міхаіл Кісялёў. — Дагавор прадугледжвае аб'яднанне намаганняў у перабудове сістэмы нацыянальнай аховы здароўя, у развіцці сеткі медыцынскай дапамогі, у тым ліку і прыватных клінік, вырашэнне праблем прафесіянальнага кантролю, цэнаўтварэння ў галіне прававой і сацыяльнай абароны медыкаў. Гэты акт замацаваў добраахвотную згоду на супрацоўніцтва нашай грамадскай арганізацыі і міністэрства. Пры гэтым ні адзін бок не мае намеру дыктаваць сваю волю. Але разам ісці ў адным напрамку значна лягчэй.

Асацыяцыя ўрачоў звярнулася з прапановай аб супрацоўніцтве да многіх арганізацый, прадпрыемстваў і ўстаноў рэспублікі, дзейнасць якіх напрамую або ўскосна звязана з аховай здароўя. Прапанавала інфармацыйныя паслугі, стварэнне банка даных аб навейшых медыцынскіх тэхналогіях за мяжой, гатова дапамагчы ў стварэнні лячэбных цэнтраў. Адкрывае, дарэчы, і ўласны медыцынскі гаспадарчаразліковы цэнтр.

Лідзія ПЕРАСЫПКІНА, (БЕЛІНФАРМ).

Мінск.

ГОСЦІ З «БУДУЧЫНІ»

БАРАНАВІЧЫ. Мабыць, настальгія па радзіме прывяла нядаўна ў горад неафіцыяльную дэлегацыю землякоў-эмігрантаў з Ізраіля. У 40-я гады яны пакінулі Беларусь і толькі цяпер змаглі наведаць зямлю сваіх дзядоў.

Дарэчы, усе 22 «дэлегаты» не забылі роднай мовы. «Іншаземцы» былі прыняты ў гарвыканкоме, наведалі старыя, амаль знікшыя, яўрэйскія могілкі, а ў вольны час рабілі аўтобусны «круіз» па горадзе.

Яны былі прыемна здзіўлены, што ў Баранавічах, насуперак іх чаканню і чуткам у Тэль-Авіве, няма разрухі і голаду.

У знак сваёй прыязнасці да землякоў для гарадской дзіцячай паліклінікі яны прывезлі два інгалятары і рашылі ўнесці важкі ўклад у будаўніцтва новага мемарыяла «Смуткуючая маці», які ў хуткім часе павінен быць адбудаваны за горадам.

ДЗІЎНАЯ ГІСТОРЫЯ

«Наташа» з Берліна шукае бацьку ў Беларусі

Доўгі час гэтая гісторыя была толькі прыгожай казкай аб рамантычным каханні. Казкай сумнай, у многіх месцах недапісанай. Яе гераіня па прычынах, пра якія крыху пазней, пажадала не афішаваць сваё прозвішча, назвалася проста Наташай і вырашыла сама знайсці адказы на многія пытанні старой гісторыі. Тым самым апошняя перастала б быць толькі казкай. Менавіта з гэтай адзінай мэтай Наташа прыехала з Германіі ў Беларусь...

Памятная дата вызвалення Мінска сабрала тады на плошчы Перамогі не толькі ветэранаў. Былі тут і іх дзеці, унукі... І ўсё ж у стракатым натоўпе ўвагу многіх прыцягнула жанчына, што стаяла каля вечнага агню. Хоць і падперазаная салдацкім рамянём, зусім не была падобная на франтавічку. У руках у яе была фатаграфія дзяўчыны з надпісам: «Каму знаёмы гэты чалавек?». І ніжэй подпіс: «Берлін. Май. 1945 год». Як высветлілася потым, дзяўчына на фатаграфіі ў руках пажылой жанчыны была яе маці, якая перад самым заканчэннем вайны пазнаёмілася з маладым савецкім салдатам. Яго, бацьку свайго, і спрабавала знайсці госця з Германіі. Шкада, што размаўляць нам давялося праз перакладчыка. Свабодна валодаючы некалькімі мовамі, фрау Наташа зусім не ведала рускай.

Мы прывыклі ўжо бачыць па тэлебачанні, на старонках газет, часопісаў аб'явы, якія заклікаюць адгукнуцца маці, бацьку, сына, дачку, франтавых сяброў і таварышаў. Людзі шукаюць адзін аднаго. Шукаюць у нашай краіне і за мяжой.

Свайго бацьку, савецкага салдата, які вызваляў у гады вайны Берлін, праз амаль пяцьдзесят гадоў шукае яго дачка, жыхарка ФРГ. Не ведаючы ні імя, ні прозвішча, ні нумара воінскай часці, ні нават горада, дзе ён жыў, не маючы яго фатаграфіі, яна ўсё ж прыехала да нас. Прыехала ў надзеі на поспех. З размовы з Наташай мне ўдалося даведацца пра некаторыя фрагменты гэтай нясконча най гісторыі.

З 23 красавіка па 9 мая 1945 года яе бацька, які хутчэй за ўсё знаходзіўся ў перадавым атрадзе Савецкай Арміі, удзельнічаў у Берлінскай аперацыі (на паўднёвым напрамку). Тут ён і пазнаёміўся з маці Наташы. Аднак гаварыць услых пра падобныя рэчы ў той час не даводзілася — за сувязь з «ворагам» можна было ці пазбавіцца жыцця, ці правесці яго астатак у лагеры. Таму кароткія, але пяшчотныя сустрэчы з немкай заставаліся ў строгім сакрэце. Пасля падпісання акта аб капітуляцыі Германіі салдат быў вымушаны паехаць на радзіму. На памяць аб сабе хлопец пакінуў дзяўчыне невялікую латунную іконку Божай маці. У размове са мной Наташа паказала дарагую сэрцу рэліквію, што змяшчаецца на далоні.

Доўгі час яна наогул нічога не чула пра гэтую гісторыю. Тайну аб ёй маці забрала з сабой у магілу. Толькі праз 15 гадоў пасля смерці маці яе лепшая сяброўка, якая ўсё ведала, прагаварылася. Але весці якія-небудзь размовы пра пошук былога савецкага воіна тады было проста немагчыма. Юнацтва Наташы супала з новай вайной. «Халоднай». І толькі праз некалькі гадоў, калі сцяна, што падзяляла ГДР і ФРГ, рухнула і перастала існаваць, з'явіліся рэальныя шанцы на пошукі. І Наташа чакала іх.

Спачатку яна лічыла, што шукаць бацьку трэба ў Беларусі ці на Украіне. Тлумачэннем было такое няпэўнае меркаванне: калі Берлін вызвалялі Украінскі і Беларускі франты, дык удзельнікамі штурму горада з'яўляліся беларусы і ўкраінцы. Цяпер Наташа толькі ўсміхаецца, успамінаючы сваю першапачатковую версію.

За два апошнія гады пошук мала што даў. Але жанчына не расчароўваецца. Яна пабывала ў Маскве, Санкт-Пецярбургу. Сустракалася з кінарэжысёрамі, якія рабілі здымкі ў разбураным Берліне. Знаёмілася з кінаматэрыяламі. Сама стварыла невялікі відэакліп, што расказвае пра гэтую гісторыю. Ён быў паказаны ў розных гарадах Расіі, але пакуль безвынікова. Пабывала Наташа і ў «Мемарыяле», які, дарэчы, дапамог атрымаць ёй дазвол на вывучэнне архіўных дакументаў. Але жанчына ім не зусім давярае, таму што звесткі аб вайне тут далёка не поўныя. Так, у Маскве Наташа сустрэлася з ветэранам — удзельнікам Берлінскай аперацыі. У архівах яго прозвішча няма. Дома ж захоўваецца фатаграфія, дзе франтавы карэспандэнт сфатаграфаваў яго ў разбураным горадзе. Наташа баіцца, што ў архівах можа таксама не аказацца імя яе бацькі. Таму яна імкнецца больш сустракацца з ветэранамі.

У размовах з імі з'явілася цікавае меркаванне аб тым, што невядомы салдат афіцыяльна не мог служыць у рэгулярных часцях Савецкай Арміі, бо ў маі сорак пятага яму споўнілася ўсяго 17 гадоў. Магчыма, ён далучыўся да іх з партызанскага атрада. У маскоўскай студыі дакументальных фільмаў жанчыне параілі з'ездзіць у Мінск, дзе 3 ліпеня збіраюцца людзі, якія ў партызанскіх атрадах у гады вайны называліся юнымі мсціўцамі. Так немка Наташа апынулася ў сталіцы Беларусі.

— Я прыехала са сваёй сяброўкай і захапіла з сабой відэакамеру, каб дакументальна зняць увесь працэс пошуку, — гаварыла яна. — І я вельмі ўдзячна вашаму народу за імкненне дапамагчы мне. Напэўна, сапраўды гора, а мне вядома, што ў Беларусі загінуў кожны чацвёрты жыхар, аб'ядноўвае людзей.

Загадчыца партызанскага аддзела Дзяржаўнага музея гісторыі Айчыннай вайны Раіса Чарнаглазава дапамагла Наташы сустрэцца з многімі ветэранамі. Спрабуе яна таксама звязацца са спецыялістамі, якія змаглі б падказаць, дзе выраблена падараваная іконка. Высветліць пакуль нічога не ўдалося. Магчыма, бацькі ўжо няма ў жывых. Мінула ж паўстагоддзя. А калі ён нават і жывы, ці зможа прызнаць у ёй сваю дачку, якой ні разу не бачыў.

Некаму ўся гэтая гісторыя здасца дзіўнай. Няма куды, маўляў, чужаземцы валюту дзяваць, акрамя як на пераезды з аднаго горада ў другі. Кожны можа думаць па-свойму. Але пры гэтым нельга забываць, што ў чалавека ёсць права даведацца, кім былі яго маці ці бацька. Дык, можа, хто-небудзь, прачытаўшы гэтыя радкі, прыгадае: Берлін, сорак пяты, нямецкая дзяўчына па імені Францыска. Яе дачка шукае свайго бацьку.

Аляксандр МАКАРАЎ.

Лепш сініца ў руках

Трыста тысяч тон збожжа павінны сёлета здаць гаспадаркі Брэстчыны. На элеватары паступіла ўжо больш за чвэрць запланаванага — 80 тысяч тон.

Паспяхова спраўляюцца са жнівом і здачай збожжа ў Бярозаўскім, Брэсцкім, Ляхавіцкім раёнах. А вось кіраўнікі гаспадарак Кобрынскага раёна рашылі не спяшацца — патрабуюць павышэння закупачных цэн. І гэта нягледзячы на тое, што днямі яны значна ўзраслі. Мо не трэба лавіць жураўля ў небе?

Анатоль КУЛЯШОЎ.

Штрафам— па гарачай галаве

БАРАНАВІЧЫ. У сувязі са шматлікімі пажарамі ў лясах у горадзе прынята рашэнне: за «наведванне» лесу без дазволу лясніцтва грамадзяне могуць быць аштрафаваны на 500 рублёў.

Улады горада лічаць, што гэта мера хоць крыху астудзіць галовы шматлікіх турыстаў, якія чамусьці забываюць засыпаць за сабой вогнішчы і тушыць акуркі. У выніку гэтай халатнасці гарыць каля 30 лясных масіваў і тарфянікаў.

НЕСПРЫЯЛЬНЫЯ ДНІ Ў ЖНІЎНІ

Для людзей, якія адчувальныя да магнітных бур і іншых астрафізічных з'яў, нагадваем неспрыяльныя дні ў жніўні. Адзін, 1-га, мы перанеслі ўжо. Паберажыцеся цяпер 8, 10, 20, 27 і 28-га.

Хутка будзем у «Еўрасіці»?

Ва ўпраўленні Беларускай чыгункі адбыліся перагаворы паміж яе начальнікам С. Шкапінам і прэзідэнтам Цэнтральнай еўрапейскай камісіі «Еўрасіці» Р. Рупертам. Былі разгледжаны пытанні хутчэйшага падключэння Беларускай чыгункі да Еўрапейскай сеткі «Еўрасіці», умацавання партнёрства. У цэнтры ўвагі знаходзіліся задачы праектавання высокахуткаснай пасажырскай магістралі Варшава — Мінск па двух напрамках: Цірaспаль — Брэст — Мінск і Брузгі — Гродна — Мінск, а таксама падрыхтоўкі і арганізацыі на іх базе сумесных прадпрыемстваў з заходнееўрапейскімі партнёрамі.

Работы плануецца пачаць у 1993 годзе.

Ганна ЛАГУН.

ПРАЗ ЦЕРНІ ДА... ЗАКОНА

З непрадбачанымі цяжкасцямі сутыкнуліся распрацоўшчыкі праекта Закона Рэспублікі Беларусь аб псіхіятрыі.

Як паведаміў галоўны псіхіятр Міністэрства аховы здароўя рэспублікі Уладзімір Іваноў, праект быў падрыхтаваны ў красавіку бягучага года, але да гэтага часу не прайшоў узгадненне ў Савеце Міністраў рэспублікі. Каменем спатыкнення стала Палажэнне аб прымусовым лячэнні хворых, якія пакутуюць ад псіхічных захворванняў. Распрацоўшчыкі праекта прапануюць узаконіць змяшчэнне хворых у клініку толькі з санкцыі суда, аргументуючы гэта тым, што толькі суд можа абмежаваць чалавека ў свабодзе. А змяшчэнне на прымусовае лячэнне ў псіхіятрычную клініку — не што іншае, як пазбаўленне волі. Вярхоўны суд рэспублікі катэгарычна супраць таго, каб на судовыя органы былі ўскладзены такія функцыі, хоць падобная практыка існуе ў большасці развітых краін.

Пракуратура рэспублікі таксама не згодна ўзяць на сябе дадатковыя абавязкі, звязаныя са змяшчэннем у клініку псіхічна хворых людзей, лічачы іх па-за межамі сваёй кампетэнцыі.

У выніку праект пыліцца ў Камісіі Вярхоўнага Савета па ахове здароўя. Надзей на тое, што ён будзе прыняты да слухання без неабходнага ўзгаднення, вельмі мала. А закранае ж ён многіх людзей.

Святлана КАЛІНКІНА. (БЕЛІНФАРМ).

ВЕТА НА ПАЎСВЕТА

Начальнік дэпартамента мытні Латвіі Імантас Гейданс налажыў вета на вываз з рэспублікі каляровых металаў. Мытнікі абавязаны затрымліваць усе транспартныя сродкі і грузы з каляровымі металамі ці іх сплавамі. Гэта выклікана неабходнасцю забараніць іх хаатычны вываз з Латвіі.

ДЫПЛАМАТЫ РАСКАЗВАЮЦЬ ПРА ЖЫЦЦЁ

Агульнавядома: суверэнную Рэспубліку Беларусь усё больш і ахвотней прызнаюць у свеце. Гэта раней нават у Еўропе, не кажучы ўжо пра іншыя кантыненты, ў адказ на пытанне: «Што вы ведаеце пра Беларусь?» — маглі развесці рукамі, а іншы раз проста спытаць: «А дзе яна, гэта краіна?»... Прыйшлі, дзякуй Богу, новыя часы, а з імі — увага і павага да нас, беларусаў...

У гэтым цвёрда пераканаліся журналісты, якіх запрасілі пазаўчора ў Міністэрства замежных спраў рэспублікі на брыфінгі з часовым павераным Беларусі ў Злучаных Штатах Амерыкі Сяргеем Мартынавым і пастаянным прадстаўніком Рэспублікі Беларусь у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый Генадзем Бураўкіным. На працягу больш чым адной гадзіны і першы з іх, і другі апавядалі аб умовах працы і жыцця ў далёкім замежжы, неадкладных праблемах, якія прадстаіць вырашыць у бліжэйшы і аддалены час беларускім місіям у ЗША і ААН, карацей кажучы, аб усім тым, што трэба рабіць, каб нашу рэспубліку не толькі прызналі, а і пачалі паважаць яшчэ больш і мацней.

(Гутарка карэспандэнта «Звязды» з Генадзем Бураўкіным будзе апублікавана ў адным з бліжэйшых нумароў газеты).

Анатоль МЯСНІКОЎ.

НА ВЯЛІКУЮ ДАРОГУ З... КАЛАШНІКАВЫМ

Некалькі дзён назад у Жыткавіцкі РАУС звярнуліся ваеннаслужачыя, воінская часць якіх дыслацыруецца ў Польшчы, і расказалі сумную гісторыю. Паблізу г. п. Мікашэвічы ў час рамонту аўтамабіля да іх падышоў мужчына і пад пагрозай аўтамата Калашнікава забраў 7 тысяч рублёў. Магчыма, пачаў «працаваць» раней адабраны ў часавога ў Слуцку аўтамат.

Аб падпісцы на перыядычныя выданні на 1993 год

Міністэрства інфармацыі і Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь паведамляюць, што прыём падпіскі на рэспубліканскія газеты і часопісы на 1993 год мяркуецца арганізаваць у два этапы — спачатку на першае, а потым на другое паўгоддзі. Гэта выклікана нестабільнай эканамічнай сітуацыяй, грашовай інфляцыяй, ростам цэн на паперу, паліграфічныя матэрыялы, паштовыя паслугі. Каб не ставіць падпісчыкаў у цяжкае фінансавае становішча, пазбегнуць пераафармлення падпіскі ў сувязі з магчымым змяненнем кошту перыядычных выданняў, прапануецца наступны парадак правядзення падпісной кампаніі.

Прыём індывідуальнай і ведамаснай падпіскі на першае паўгоддзе будучага года згодна з каталогам рэспубліканскіх газет і часопісаў праводзіцца з 10 жніўня па 31 кастрычніка 1992 года. Падпіска на люты і наступныя месяцы першага паўгоддзя 1993 года будзе прымацца да 5-га чысла кожнага перадпадпіснога месяца.

Тэрміны падпіскі на другое паўгоддзе будуць аб'яўлены дадаткова, не пазней 15 красавіка 1993 года.

Падпіска ад грамадзян, прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў прымаецца без абмежаванняў ва ўсіх паштамтах, вузлах сувязі і аддзяленнях сувязі, у пунктах прыёму падпіскі, магазінах, кіёсках і аддзяленнях Белсаюздруку, а таксама паштальёнамі і грамадскімі распаўсюджвальнікамі друку па месцы работы, вучобы ці жыхарства падпісчыкаў.

Падпісная цана на тое ці іншае выданне ўстанаўліваецца выдавецтвам, рэдакцыяй з разліку выдаткаў па яго выпуску, а таксама кошту яго распаўсюджвання, экспедзіравання, перасылкі і дастаўкі.

Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь.

Пісьмы аб эканоміцы

Неапраўданы аптымізм

Уважліва прачытаў выступленне кіраўніка ўрада Рэспублікі Беларусь В. Кебіча на нарадзе-семінары прадстаўнікоў выканкомаў Саветаў народных дэпутатаў. Уся сутнасць яго выступлення складаецца ва ўпэўненым аптымізме: «Мы несумненна пройдзем цяжкі перыяд». На жаль, аптымізм гэты неапраўданы. Адзначаецца: «Узнікла зусім новая праблема — вялікія цяжкасці з рэалізацыяй мясапрадуктаў...». А паколькі мяса, прабачце, гніе, то «для пакрыцця выдаткаў па захаванню мяса Мінгандлю было выдзелена ў першым паўгоддзі з бюджэту 26 млн. рублёў і прадастаўлена льготных крэдытаў на 800 млн. рублёў». З апошняй лічбы вынікае, што мяркуемае псаванне мясных вырабаў у будучым рэзка ўзрасце? А хто вінаваты ў гэтым? Якія ж дзеянні прыняў урад, каб мясныя прадукты не ператвараліся ў гніллё ў месцах захоўвання? Сапраўды Саламонава рашэнне прынята: з 10 ліпеня чарговы раз рэзка (на 30 працэнтаў) павышаны цэны на мясныя вырабы. А заадно на 40 працэнтаў — і на гарэлачныя.

Такую дзіўную логіку можна смела заносіць у кнігу рэкордаў Гінеса. На самай справе, калі мяса не знаходзіць збыту, бо большасці насельніцтва яно проста не па кішэні, то цэны не зніжаюцца, а павышаюцца. Няхай лепш гніе ў месцах захоўвання, а для пакрыцця страт з кішэні падаткаплацельшчыкаў выдзяляюцца сотні мільёнаў.

«Мы несумненна пройдзем цяжкі перыяд». Хто гэта «мы»? Калі маюцца на ўвазе тыя, хто варочае дзесяткамі тысяч рублёў, то гэта так. А як быць пенсіянеру з яго тысячарублёвай пенсіяй і дзесяткамі розных захворванняў у дадатак?

Дзяржава, няхай яна двойчы дэмакратычная, тройчы незалежная, не будзе карыстацца падтрымкай у народа, калі яна не можа забяспечыць дастойнае існаванне людзям састарэлага ўзросту, ветэранам працы і вайны. Такая дзяржава не будзе мець сімпатый і карыстацца падтрымкай усяго сусветнага супольніцтва.

Зноў гучыць, што ў аддаленай перспектыве «зможам пабудаваць сапраўды свабодную, незалежную і багатую беларускую дзяржаву»?

Як усё гэта нам знаёма і, шчыра кажучы, надакучыла. Зноў нас кормяць «светлай будучыняй», якая вось-вось прыйдзе.

Толькі ж вера народа ў гэтыя казкі небязмежная.

Я. ШЫРОКІ.

г. Бабруйск.

Ну, а што далей?

Гіганцкі завод «Дыяпраектар» у Рагачове зрабіў тры выхадныя дні — пятніца, субота і нядзеля. Ды і ў астатнія чатыры рабочыя дні работа не кіпіць.

Між тым, зарплату рабочым выдаюць спаўна, і ім, па сутнасці, усё роўна, няхай хоць адзін на тыдзень будзе рабочы дзень.

Гэта нечым нагадвае тое, як селяніна адвучвалі ад зямлі. Цяпер рабочых адвучваюць ад работы.

А чаму б не перапрафіліраваць гэты вялікі, сучасны, новы завод на патрэбную, маючую попыт прадукцыю? Але, відаць, камусьці так і трэба, каб усё спынілася...

Куды мы ідзём? Любы бок жыцця ўзяць — усё пагаршаецца, і канца гэтаму не відаць. Цэны растуць.

Вось цяпер у нас на дзвярах усіх жыллёвых будынкаў вісяць аб'явы. Падача гарачай вады спыняецца, няма паліва.

Ну, а што далей?

Ці бачаць усё гэта ўлады, урад? А калі бачаць, то чаму ніякіх мер не прымаюць і не наводзяць парадак у рэспубліцы, чаму ўсё пушчана на самацёк?

Няўжо так трэба, каб развал дайшоў да нулявой адзнакі і каб потым пачынаць усё спачатку?

У. СКАВАРОДКІН,
ветэран працы.

Не ўсім спякота ў цяжар...

На дзіва, яшчэ захаваліся калектывы, у якіх працуюць з перавышэннямі.

За першае паўгоддзе выпушчана 22,5 тысячы тон брыкету пры заданні 21,5 на мясцовым торфабрыкетным заводзе. Прадукцыя карыстаецца вялікім попытам, нягледзячы на тое, што цэны на яе апошнім часам выраслі ў некалькі разоў. Нарасхват ідзе брыкет у Аршанскім, Сенненскім, Круглянскім, Талачынскім раёнах.

Між тым, дырэктар завода В. Скрабін не выказвае асаблівага аптымізму. У любы час калектыў можа стаць банкрутам. Да сапраўдных рынечных адносін яшчэ далёка. Прамыя спажыўцы прадукцыі — райпалівазбыты — на сённяшні дзень неплацежаздольныя. Гэта прывяло да таго, што нават не было чым выплаціць людзям зарплату.

Па прадпрыемству моцна ўдарыла апошняе павышэнне цэн на энерганосьбіты. Каб выжыць, калектыў перайшоў на жорсткі рэжым эканоміі. Рэстаўрыруецца старое зношанае абсталяванне.

І тым не менш на заводзе не апускаюць рук. З мая па жнівень працягнецца нарыхтоўчы сезон. Сёлетняе спякотнае лета садзейнічае рабоце.

Т. МАХТАДУЙ.

Талачынскі раён.

НЕВЯДОМАЕ ПРА ВЯДОМАЕ

Мёд на стале — здароўе ў доме

Ходзіць паданне, што чалавек, які ўпершыню ўбачыў пчаліныя соты, быў настолькі ўражаны, што не мог вымавіць ні слова.

Чалавек той быў будаўніком, за сваё жыццё ён змайстраваў не адну цудоўную рэч, але праца невялічкай пчалы зачаравала яго. І тады майстру па дрэву захацелася зрабіць для пчол утульны домік. Так яны пасябравалі.

Пра гэта мне аднаго разу расказваў бацька, патомны пчаляр-аматар. Пэўны час даглядаў ён і калгасны пчальнік. Таму да людзей гэтай прафесіі ў мяне своеасаблівыя, прыхільныя адносіны.

Напярэдадні паездкі ў Чэрвень абышоў прадуктовыя магазіны свайго мікрараёна. «Мёду? Вы што, з глузду з'ехалі?» — «Дык жа ліпень на двары».

— На базары — калі ласка.

— Бяруць? — спытаў я.

— Куды яны дзенуцца.

Яны — гэта мы з вамі. Сапраўды, куды мы падзенемся. Пойдзем на рынак. Цэны «кусаюцца»? Дык што: аднаму ў бальніцу, другому для дзіцяткі, трэці — дыябетчык...

...Цікава паназіраць за легкакрылкамі. Курэц? Пчолы адразу ж бачаць. А калі, чаго добрага, чарку кульнуў, то так і зарубі на носе: павойкаеш. Як насядуць, як уджаляць... Адзін паратунак — хуткія ногі.

Дужа цікавая гэта істота — пчала. Яна можа ўзляцець з грузам удвая большым за сваю масу, пацягнуць на роўнай паверхні прадмет, які цяжэй за яе ў дваццаць разоў... А важыць легкакрылка ў сярэднім усяго каля 100 міліграмаў. Яна можа адляцець на адлегласць 8 кіламетраў і беспамылкова знайсці дарогу да свайго вулля.

Спецыялісты сцвярджаюць: адна пчала ў пошуках ношкі аблятае звыш тысячы гектараў. Няцяжка ўявіць, колькі для гэтага патрэбна энергіі.

Калі пчала ляціць без грузу, хуткасць яе дасягае 65 кіламетраў у гадзіну. Каб сабраць кілаграм мёду, пчолы павінны наведаць не менш чым пяць мільёнаў кветак розных раслін, пераадольваючы адлегласць ад Зямлі да Месяца...

Нястомныя меданосы маюць ці не самы востры зрок. Нават праслаўлены ў легендах арол тут не можа параўнацца з імі.

Пчалярствам, лічаць вучоныя, можа паспяхова займацца кожны, хто надзелены ў пэўнай меры назіральнасцю, прадбачлівасцю. Пчаляр — прафесія не толькі патрэбная, але і захапляючая. Той, хто сябруе з пчалінай сям'ёй, на ўсё жыццё захавае цікавасць і прыцягальнасць да гэтага надзвычай працавітага племені.

Мой субяседнік — старшыня таварыства аматараў-пчаляроў з Чэрвеня Міхаіл Мікалаевіч Моніч — можа бясконца расказваць пра справу, якой займаецца, пра людзей, з якімі працуе поруч. І, вядома ж, пра пчол.

Высвятляецца: кветка грэчкі цвіце толькі адзін дзень. Калі яе не апыляць пчолы, яна не дасць насення. Пчаліная матка вясной і летам адкладвае да трох тысяч яек за суткі. Жыве — дватры гады. Але калі яе пазбавіць пчол — усяго два-тры дні... Нават у тым выпадку, калі пасадзіць на рамку, поўную мёду і пяргі... Вось якое страшнае адзіноцтва!

Без пчалы немагчыма высокапрадукцыйнае земляробства. У 10—12 разоў перавышае каштоўнасць мёду і воску прыбытак, атрыманы ад апылення пчоламі кветак палявых раслін і садоў...

Мёд вельмі карысны. У адрозненне ад цукру (рафінаванага) ён засвойваецца арганізмам без расшчаплення, таму што цукар, які ўваходзіць у састаў нектару, расшчапляецца яшчэ ў роціку пчалы пры перапрацоўцы яго ў мёд. Па каларыйнасці мёд стаіць вышэй за такія прадукты, як смятана, ікра, пшанічны хлеб.

Яшчэ медыкі далёкіх часоў называлі мёд «эліксірам маладосці». Сучасныя ўрачы, якія лічаць мёд дыетай даўгалецця, часта цытуюць 90-гадовага Піфагора. Ён сцвярджаў: без мёду я не дажыў бы да такога ўзросту. Філосаф Дэмакрыт пражыў звыш ста гадоў. Калі ў яго пыталіся, як трэба жыць, каб захаваць здароўе, ён адказваў: «Неабходна арашаць нутро мёдам».

Яшчэ адзін паказальны выпадак. У час першай сусветнай вайны немцы патапілі ў Атлантычным акіяне англійскі пасажырскі параход. На ім былі не толькі пасажыры, але і вялікая колькасць золата. На працягу некалькіх дзесяцігоддзяў многія акцыянерныя кампаніі спрабавалі падняць судна. Але нават самым вопытным гэта не ўдавалася — вялікая глыбіня.

Зрабілі яшчэ адну спробу. Пачалі з падрыхтоўкі людзей. У іх меню ўключылі мёд, як асабліва каштоўны для арганізма прадукт. Кожнаму з каманды вадалазаў паўгода давалі мёд, штодзённа павялічваючы дозу. У апошні месяц члены падводнай экспедыцыі атрымлівалі па 700 грамаў мёду ў суткі. За паўгода кожны падводнік з'еў не менш як сто кілаграмаў — цэлую бочку. І вось вынік: у 1939 годзе судна было паднята. Усе трэніраваныя вадалазы змаглі працаваць на вялікай глыбіні...

Звыш сарака «прафесій» мае пчаліны воск. Ён незаменны ізаляцыйны матэрыял у электрапрамысловасці, шмат яго ідзе на выраб паперы, лепшых гатункаў парусіны і г. д. У касметыцы воск шырока ўжываецца пры вырабе губной памады, крэмаў. А матачнае малачко? Прапаліс, пылок? Ім, як кажуць, цаны няма. Пчала — самы дасканалы фармацэўт!

— Факты сведчаць аб тым, што на тэрыторыі Беларусі ў XIX стагоддзі мелася каля мільёна пчаліных сем'яў, — расказвае Міхаіл Мікалаевіч. — Пчалярствам ахвотна займаліся і жыхары нашага Ігуменскага павета. Ігуменскі мёд прадаваўся ў Маскве, Пецярбургу, меў добрую якасць і карыстаўся вялікім попытам.

Славяне-пчаляры часта аб'ядноўваліся для паспяховай работы. Сумесная праца і ўзаемадапамога выяўляліся ў такіх народных звычаях, як «бонда», калі дабыты мёд размяркоўвалі паміж членамі таварыства і іх сем'ямі; «талака», калі патрабавалася калектыўная і бясплатная дапамога ў такіх работах, як пагрузка і разгрузка вулляў пры вандроўцы, пад'ёме вулляў на дрэва; «сябрыны», калі ад аднаго гаспадара рой залятаў да другога — гэта ўжо лічылася агульнай уласнасцю...

У 1926 годзе ў нашай рэспубліцы дзейнічалі 27 пчаліных таварыстваў. У гэты час у Мінску адкрылася першая майстэрня па вырабу пчалярскага інвентару, пачала весціся падрыхтоўка пчаляроў-спецыялістаў у Мар'інай Горцы.

Адным з самых актыўных прапагандыстаў пчалярства была рэдактар дзіцячага часопіса «Заранка» Л. Савіцкая (Зоська Верас). Разам са сваім аднадумцам аматары аб'ядналіся ў таварыства «Пчала», якое ў 1928 годзе атрымала юрыдычныя правы. Таварыства аказвала дапамогу пчалярам у набыцці насення меданосаў, рыштунку, воску, падкормкі для пчол.

— Наша таварыства «Ігумень» створана 2 красавіка 1988 года на агульным сходзе пчаляроў раёна, — паведамляе Міхаіл Моніч. — На сённяшні дзень яно налічвае звыш 500 чалавек. Асноўная мэта—усебаковае развіццё індывідуальнага (сядзібнага) пчалярства, павышэнне яго культуры, а самае галоўнае — дапамога дзіцячым дамам і аддзяленням бальніц мёдам і прэпаратам апілактоза. Гэты прэпарат з'яўляецца стымулятарам арганізма, садзейнічае павышэнню гемаглабіну ў крыві і асабліва карысны дзецям, якія падвергліся радыяцыйнаму ўздзеянню.

Таварыства забяспечвае пчаляроў-аматараў інвентаром, вашчынай, медыкаментамі ад хвароб пчол, а жыхароў раёна — высакаякаснымі прадуктамі пчалярства — мёдам, пылком, матачным малачком, прапалісам. Усе гэтыя прадукты рэалізуюцца ў магазіне «Пчолка» ў вёсцы Натальеўск.

Цікаўлюся ў субяседніка: ці існуе закон, які ахоўваў бы правы пчаляроў? Што прадугледжваецца гэтым законам і якія дзяржаўныя органы ажыццяўляюць кантроль за развіццём пчалярства?

Адказ просты і зразумелы:

— Таварыства чэрвеньскіх пчаляроў атрымала права юрыдычнага грамадзянства. Для тых, хто займаецца пчалярствам, стан асабістых пчальнікоў не абмяжоўваецца ні памерамі, ні колькасцю пчаліных сем'яў. Прымяненне сродкаў хімізацыі дазваляецца пры строгім захоўванні правілаў аховы пчол толькі тымі прэпаратамі, якія зацверджаны ва ўстаноўленым парадку. Арганізацыі, што прымяняюць хімічныя сродкі для апрацоўкі меданосных раслін, за пяць дзён да пачатку работы абавязаны пісьмова папярэдзіць пчаляроў, якія маюць пчальнікі ў радыусе 8 кіламетраў ад апрацоўваемых участкаў. Забараняецца высяканне дрэў з дупламі, занятымі пчоламі, і г. д.

Дзяржаўны кантроль за развіццём і аховай пчалярства ажыццяўляецца мясцовымі Саветамі народных дэпутатаў, іх выканаўчымі органамі і дэпутацкімі камісіямі.

Пчалярства — выгадная справа. Мёд павінен быць не толькі на рынку, але і ў кожным гастраноме і, бясспрэчна, у кожнай аптэцы.

Бо мёд на стале — здароўе ў доме.

...Старыя людзі расказваюць пра старадаўні звычай: напярэдадні раення пчол жаніх і нявеста зносілі ў лес калоды. Лічылася, што сям'я будзе шчаслівая, калі пчолы прыжывуцца на новым месцы і збяруць мёд. Адсюль, паводле падання, і пачынаўся для маладажонаў мядовы месяц...

Алесь БЯРЖЫНСКІ.

КАШТОЎНЫЯ ПАПЕРЫ

Рубрыку вядзе Аляксандр БУРДА, брокер фірмы «Аліна»

Каб не трапіць у кантору Астапа Бендэра...

Паўгода назад у «Звяздзе» ўпершыню з'явілася рубрыка «Каштоўныя паперы». За гэты час чытачы даведаліся пра розныя іх віды, вартасці і недахопы, пра тое, дзе і як іх купіць. Варта падагульніць размову, даць канкрэтныя парады на сённяшні дзень.

З усёй разнастайнасці каштоўных папер, пра якія мы расказвалі (звычайныя і прывілеяваныя акцыі, аблігацыі і дэпазітныя сертыфікаты і г. д.), цяпер для жыхароў Беларусі даступныя практычна толькі два віды: акцыі і дэпазітныя сертыфікаты. Нагадаем, што акцыя — гэта дакумент, які пацвярджае ўзнос якой-небудзь асобы ў статутны фонд акцыянернага таварыства і звязаныя з гэтым правы акцыянера. Інакш кажучы, акцыянер — гэта ўласнік, саўладальнік акцыянернага прадпрыемства, і акцыя дае яму права ўдзелу ў кіраванні: адна акцыя—адзін голас на агульным сходзе. Але пры гэтым акцыянер не мае ніякіх гарантый: калі прадпрыемства абанкруціцца, дык ён можа не вярнуць нават таго, што ўклаў, без усялякіх працэнтаў. Затое калі акцыянернае таварыства працуе паспяхова, дык і дывідэнды будуць вялікія. Якія? Прадказаць гэта цяжка. Таксама ж непрадказальна можа змяняцца і цана акцыі — павялічыцца ў шмат разоў ці ўпасці ніжэй за намінал: у залежнасці ад таго, як працуе АТ.

У нас у рэспубліцы заснавальнікі АТ звычайна абяцаюць 20—25 працэнтаў гадавых, і толькі АТ «Прамінвест» гарантуе акцыянерам не менш за 35 працэнтаў. Да таго ж акцыі «Прамінвеста» да 31 жніўня прадаюцца па наміналу — 1.000 рублёў, у той час як іншыя — даражэй за намінал. Для параўнання прывядзём табліцу найбольш вядомых і дастаткова надзейных акцый:

Акцыянернае таварыства	Намінал, руб.	Цана, руб.	Дывідэнды, працэнты гадавых
«Прыярбанк»	1.000	1.500	15
«Садружнасць»	3.000	3.199	20
«Прамінвест»	1.000	1.000	35

Яшчэ раз варта нагадаць, што любая акцыя — гэта рызыка. У некаторых акцый яна меншая («Прыярбанк», «Прамінвест»), у некаторых большая, але рызыка заўсёды ёсць. Акцыі могуць прынесці вялізны даход, могуць і абанкруціць. Як кажуць амерыканцы, «акцыі не для слабанервовых».

Цяпер у Беларусі можна купіць і намнога больш стабільныя, надзейныя і прытым даходныя дэпазітныя сертыфікаты. Не бойцеся нязвыклай назвы — гэта проста ўклад у банк на нейкі тэрмін. Накшталт укладу на ашчадную кніжку, толькі яго можна падарыць, завяшчаць, прадаць, заплаціць ім за пакупку. І, канешне, па ім налічваюцца працэнты, як на ашчадкніжцы, толькі намнога большыя. Напрыклад, вы купілі дэпазітны сертыфікат наміналам 10.000 рублёў на тэрмін 6 месяцаў са стаўкай 40 працэнтаў гадавых (значыць, за 6 месяцаў будзе 20 працэнтаў). Праз паўгода банк вяртае вам 10.000 і плюс 2.000 рублёў. Прычым гэтыя грошы вы атрымаеце абавязкова і ў першую чаргу, незалежна ад даходаў банка.

Ну, а што рабіць, калі грошы вам спатрэбіліся раней тэрміну? Вядома, вы можаце пайсці ў банк, і вам вернуць грошы, але працэнты будуць меншыя (з-за таго, што бераце грошы датэрмінова). Але ёсць і іншы шлях: расплаціцца сертыфікатам. Зрэшты, рашэнне наконт гэтага яшчэ недзе ў праекце Мінгандлю.

Якія ж працэнты прапануюць камерцыйныя банкі па сваіх сертыфікатах? Прыводзім табліцу (звярніце ўвагу, усе працэнты — гадавыя):

Тэрмін	3 мес.	6 мес.	9 мес.	1 год	3 гады і больш
	у працэнтах				
Уклад у					
Ашчадбанку	6	6	6	15	25
«Прыярбанк»	20	26	31	36	40
«Экаразвіццё»	22	28	—	38	—
«Комплекс»	25	30	—	40	—
«Беларусь»	37	43	49	55	100

Самымі надзейнымі банкамі (з найбольшым статутным фондам) лічацца «Прыярбанк» і «Беларусь». З табліцы бачна, што сертыфікаты банка «Беларусь» самыя выгадныя, працэнт па іх самы высокі ва ўсёй рэспубліцы. Да таго ж гэтыя сертыфікаты вельмі надзейныя, таму што банк страхуе іх у страхавой кампаніі (за кошт уласных сродкаў). Дарэчы, банк «Беларусь» запрашае жыхароў іншых гарадоў, пасёлкаў і вёсак дапамагчы ў распаўсюджванні сертыфікатаў. Гэтым могуць заняцца, напрыклад, ветэраны і пенсіянеры. Банк гарантуе аплату 0,5 працэнта ад сумы і просіць званіць па тэлефоне 23-09-12.

Купіць акцыі, сертыфікаты і іншыя каштоўныя паперы найбольш надзейна і выгадна вам дапаможа брокерская фірма «Аліна», тэл. 64-16-30.

Для дэндзі лонданскіх

На міжнародным кірмашы, што праходзіць у гэтыя дні ў Польшчы, дэманструюцца ўзоры мужчынскіх сарочак, выробленых Мазырскай швейнай фабрыкай. На закупку гэтых вырабаў калектыў прадпрыемства разлічвае мала; не задавальняюць заходняга спажыўца нашы тканіны. А вось якасць пашыву, бясспрэчна, заслугоўвае ўвагі.

І дырэктар фабрыкі Людміла Жукоўская перакакана, што знойдуцца жадаючыя вырабіць на іх прадпрыемстве сарочкі, праўда, даставіўшы туды тканіны і фурнітуру. Тым больш, што такі вопыт ужо ёсць.

Англійская фірма размясціла ў Мазыры заказ на пашыў блуз і жакетаў. І не памылілася: ніводная з шасці мадэлей не была забракавана. Цяпер ад фірмы паступіў паўторны заказ. Вядуцца перагаворы і з чэшскімі партнёрамі.

Усё гэта спрыяе стабільнасці сітуацыі ў калектыве, дазваляе пазбегнуць скарачэнняў рабочых месц.

НА ЗДЫМКУ: Людміла ЖУКОЎСКАЯ дэманструе сарочкі, выробленыя па заказу англічан.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА. (БЕЛІНФАРМ).

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

ДАКУЛЬ КАЗАРМЕННЫЯ «ДЗЯДЫ» БУДУЦЬ ВЕРХАВОДЗІЦЬ У АРМІІ?

Ночцу ў казарме звычайна ціха. Таму радавы А. Ісматаў шчыльна зачыніў дзверы пакоя для ўмывання, сказаў голасам, які не дапускаў пярэчанняў:

— Выконвай усё, што загадаю, і будзеш служыць без турбот.

Радавы І. Зайнулін задумаўся. Атрымліваецца, патрэбна ўсяляк дагаджаць свайму саслужыўцу, прыбіраць за яго тэрыторыю, запраўляць чужы ложак. Але ці для таго прызвалі ў армію?

Адказаць Зайнулін не паспеў. Моцны ўдар кулаком у грудзі зваліў яго з ног. Потым зноў пыталіся ў яго: маўляў, ці будзеш падпарадкоўвацца нам, «дзядам», а прыйдзе твой час за цябе адпрацуюць малодшыя.

А вось яшчэ прыклад. Радавы Я. Юсіфаў прымушаў малодшых саслужыўцаў поўзаць пад ложкамі, адціскацца ад падлогі, станавіцца на шафу і імітаваць галасы птушак. Здаралася, глыбокай ноччу так званы дзед, які праслужыў крыху больш, загадваў малодшым салдатам: «Пад'ём! Сорак пяць секунд...». Хто не паспяваў надзець абмундзіраванне, павінен быў лезці пад ложак, «вадзіць» там баявую машыну між радоў і ножак.

Дзеля справядлівасці зазначу, што парушальнікі вайсковага парадку ў рэшце рэшт былі выкрыты і пакараны. Як гаворыцца, колькі вяровачцы ні віцца... І ўсё-такі не дае спакою пытанне: чаму гнілое, пустое, маральна нізкае пранікае ў армію, зневажае маладыя душы?

Адзін адказ чуецца часцей за іншыя: армія — асколак грамадства. Адсюль і ўсе беды, бо негатыўнае, бруднае ад грамадства не можа абмінуць салдацкі строй. Так-то яно так. Але ж армія — асаблівы інстытут. Тут ёсць каму процістаяць рознаму злу.

Радавы А. Васкабойнік разбудзіў ноччу маладога салдата Д. Пятрова: «Які памер чобатаў?». Адказваючы, неабходна было назваць год звальнення «дзеда» ў запас. Не ўгадаў Пятроў — і яго моцна пабілі. Памыліўся і радавы А. Мікалаеў. Зноў удар, у выніку — пераломам чэлюсці...

Ёсць у арміі адпаведныя службы, заклікаmыя берагчы салдата ад казарменных хуліганаў. Скажам, нарад па роце, батарэі — дзяжурны і днявальныя. Ды маўчаць яны звычайна, быццам вады ў рот набралі. Таўкуць адно і тое ж: не чулі, не бачылі. За нарадам абавязаны сачыць дзяжурны па часці. Аднак ён не вельмі абцяжарвае сябе належным кантролем. Хіба паглядзіць, ці стаіць днявальны каля тумбачкі. Вось і кіруе нарад ў батарэі, як хоча. Дарэчы, той жа Васкабойнік быў днявальным і па-свойму наводзіў парадак.

Пазіцыя «мая хата з краю», псіхалогія раўнадушша звялі да нуля ролю сутачнага нарада ў падтрыманні дысцыпліны. А іншыя воіны? Хіба не бачаць яны здзекаў? Бачаць. Ды бярэ верх інстынкт самазахавання. Бо няма ўпэўненасці ва ўласнай бяспецы.

Аднойчы гутарыў з тымі, хто пакінуў часць, пусціўся наўцёкі, каб пазбегнуць кулачнага разбою. Ва ўсіх пытаўся: чаму не пабаяліся збегчы, а сказаць праўду камандзіру не асмеліліся. Адказ гучаў ідэнтычна: усё засталося б па-ранейшаму, затое празвалі б «стукачом».

З першай часткай адказу можна і не пагадзіцца. Усё залежыць ад прынцыповасці, патрабавальнасці камандзіраў. Апошнім часам яны нямала робяць дзеля навядзення моцнай дысцыпліны, здаровай маральнай атмасферы ў падначаленых калектывах. Ужо ніхто не цісне на іх: маўляў, давайце патрэбную статыстыку. Наадварот, на ўсіх узроўнях патрабуюць рашуча змагацца з праявамі «дзедаўшчыны». Але пацярпеўшыя маюць рацыю. Пакуль суд ды справа — давядзецца і папрокі выслухоўваць, і кухталі атрымліваць. Бо не вызначаны меры абароны. Памятаю, як прасіўся аб пераводзе ў іншую вайсковую часць радавы В. Курганаў. Яго перавялі —толькі ў іншае падраздзяленне. Памятаю, як са слязьмі на вачах расказваў аб супрацьстаянні ў калектыве радавы С. Дзярабікаў. Ён выступіў супраць «дзядоў» і аказаўся чужым сярод сваіх. Саслужыўцы пабаяліся яго падтрымаць.

Час, на шчасце, мяняецца. Ужо амаль не стаіць перад афіцэрам пытанне-дылема: дакладваць аб парушэнні дысцыпліны начальству ці прамаўчаць, пачакаць? Раней за такі даклад сам жа і атрымаў бы па шапцы — маўляў, дрэнна працуеш. Сёння адказвае за свае ўчынкі салдат-парушальнік.

Аднак падстаў для заспакаення пакуль што няма. Я пацікавіўся ў ваеннай пракуратуры Рэспублікі Беларусь, ці змянілася становішча з так званымі нестатутнымі адносінамі сярод вайскоўцаў. Чамусьці быў упэўнены ў станоўчым адказе. Бо ў большасці выпадкаў злоўжывалі ў казарме, здзекаваліся з таварышаў прадстаўнікі паўднёвых нацыянальнасцей. Цяпер жа іх зусім мала ва ўзброеных сілах рэспублікі. Тут служаць, у асноўным, свае хлопцы, грамадзяне Беларусі. Але я памыліўся.

— Зніжэння не назіраецца, — сказаў палкоўнік юстыцыі А. Лукін. — Лічба нават крыху ўзрасла. Сёлета ўжо ёсць 24 выпадкі. 60 працэнтаў парушальнікаў складаюць салдаты другога перыяду службы. Заўважце: другога. Інакш кажучы, шэсць месяцаў праслужыў і ўжо «качае» свае правы. А сярод тых, хто заканчвае службу, працэнт парушальнікаў невялікі, дзесьці пятнаццаць. Параўнанне яскрава сведчыць аб тым, што «дзедаўшчына» — з'ява далёка не армейская. Яна нараджаецца ў школах, прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах, у тэхнікумах. У салдацкім страі набывае адпаведную афарбоўку, амаль адразу пасля прызыву.

Згодны з Аляксандрам Міхайлавічам. Згодны, як аказалася, і ён са мной. У тым сэнсе, што немалая частка афіцэраў і прапаршчыкаў самаўхіліліся ад работы з асабовым саставам.

Армія змянілася. Толькі ранейшы бруд застаўся. Таму патрэбна сістэма барацьбы з казарменнымі злачынцамі. Неабходна, па-першае, канкрэтызаваць адказнасць сутачнага нараду за выкананне сваіх абавязкаў па падтрыманню парадку. Неўмяшанне, замоўчванне трэба разглядаць як злачынства. Аб гэтым неабходна прама сказаць у новым статуце па дысцыпліне.

Некалькі слоў аб афіцэрах. Яны сапраўды ўсяму галава ў воінскіх калектывах. Эрудзіраваны, тактоўны, ветлівы, уважлівы камандзір заўсёды карыстаецца аўтарытэтам у падначаленых. Аднак асобныя афіцэры становяцца на забаронены шлях выхавання. Журналісцкі лёс звёў аднойчы з такім «выхавацелем». Чуў, што «вынаходнік у пагонах» перагледзеў свае ранейшыя ўчынкі, змяніў адносіны да людзей, таму не называю яго прозвішча. Скажу толькі аб заганах яго метадаў.

Вытвараў жа старшы лейтэнант Ч. усялякае. Знаходзіў каля казармы акурак. Тут жа падаваў каманду «трывога». Пры поўным баявым батарэя выходзіла, і ў скрыню з-пад снарадаў клалі той акурак, неслі далей ад часці, капалі яму. Пахаванне па ўсіх правілах: кожны салдат кідаў на «дамавіну» жменьку зямлі. Нават салют быў: адначасова ўсе націскалі на куркі сваіх аўтаматаў. Смешна? Не вельмі, бо рытуалам кіраваў сам камандзір батарэі. Ён, убачыўшы смецце ў парку баявых машын, загадаў салдату сабраць яго ў кішэні і насіць...

Заганныя метады сустракаюцца і зараз. Вось лічба, якую далі ў той жа ваеннай пракуратуры. За шэсць месяцаў сёлета дапушчана 9 выпадкаў злоўжывання ўладай з боку начальнікаў рознага рангу.

А колькі выпадкаў не выяўлена? Застаецца толькі здагадвацца. Таму задача ачышчэння ад тых, хто дыскрэдытуе афіцэрскае званне, выходзіць на адно з першых месц на парадку дня. Важна пры скарачэнні ўлічваць педагагічныя якасці камандзіраў. Баюся, што атрымаецца па-ранейшаму: узрост і выслуга ёсць — звальняйся і адпачывай, а афіцэр без вопыту і сумлення хай служыць, бо малады і да пенсіі далёка. Не, трэба па справах цаніць афіцэра. Толькі па справах.

Уладзімір РУДЗЕНКА,
падпалкоўнік.

Дзіяна Рак з Белаазёрска Бярозаўскага раёна з дзяцінства захаплялася маляваннем, скончыла мастацкую школу. Потым зацікавілася дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам, асвоіла тэхніку аплікацыі саломкай і дасканала авалодала ёю. Пасля заканчэння гісторыка-філалагічнага факультэта ўніверсітэта прыйшла працаваць у Белаазёрскі Дом піянераў і школьнікаў.

За 12 гадоў творчага пошуку з'явілася шмат цікавых знаходак, таму работы вучняў Дзіяны Віктараўны часта ўнікальныя.

НА ЗДЫМКАХ: Дзіяна РАК паказвае работы сваіх вучняў. Буйным планам — кухонны набор з серыі работ «Поры года» — творчасць яе выхаванцаў.

Яўген КАЗЮЛЯ. (БЕЛІНФАРМ).

РОЗГАЛАС

«РАБІ, ЯК Я»

У адной з нямецкіх газет была надрукавана аб'ява: «Вы хочаце разбагацець, але не ведаеце, з чаго пачаць. Магу прапанаваць просты, але вельмі эфектыўны спосаб. Для гэтага трэба няшмат — выслаць на мой адрас пяць марак. Ваш сябар Фрыдрых».

У Германіі знайшлося нямала жадаючых азалаціцца ўсяго за пяць марак. Паток грашовых пераводаў на імя Фрыдрыха не перапыняўся некалькі месяцаў. У адказ будучым багацеям сапраўды атрымлівалі простую, але дзелавую параду: «Рабіце, як я. Ваш сябар Фрыдрых». Застаецца дадаць, што падобнымі прапановамі забіты нашы рэкламныя газеты. Фрыдрыхаў развялося, хоць гаць гаці.

БУДЗЕ ХРАМ

Завершана абследаванне фундаментаў прыходскага касцёла «Фара Вітаўта» ў Гродна — былога помніка архітэктуры XV—XVI стагоддзяў. Гэты храм, які лічыўся самым буйным і прыгожым у Вялікім княстве Літоўскім, па распараджэнні ўлад у 1961 годзе быў узарваны. На яго месцы заклалі сквер.

Па выніках раскопак, якія праводзіліся некалькі тыдняў, археолагі разам з іншымі спецыялістамі прыйшлі да заключэння, што фундаменты на раздзяліцы добра захаваліся і пасля адпаведных работ могуць быць на іх узведзены новы будынак. Адна, для яго адраджэння запатрабуюцца значныя матэрыяльныя сродкі, якія ў бліжэйшыя гады наўрад ці вылучацца з мясцовых улад. Таму, як паведамілі карэспандэнту БЕЛІНФАРМ у абласным упраўленні па рэстаўрацыі помнікаў гісторыі і культуры, спачатку будзе падрыхтаваны праект кансервацыі фундаментаў, а затым пачнецца адраджэнне будынка. Адраджаны храм дасць магчымасць вярнуць архітэктурную гармонію старажытнага Гродна.

Канстанцін БАЛАТЭВІЧ.
(БЕЛІНФАРМ).

Гродна.

НАВУЧАННЕ У КРЭДЫТ

У Эстоніі падрыхтаваны праект урадавай пастановы аб увядзенні з 1 верасня гэтага года платы за навучанне ў ВНУ.

Мяркуецца, што гадавая плата будзе складаць 10 працэнтаў затрат ВНУ на сярэднестатыстычнага студэнта. Адначасова студэнты атрымаюць магчымасць штогод браць мэтавыя пазыкі да 10 мінімальных зарплат. Стаўка «вучэбнага крэдыту»—10 працэнтаў гадавых. Пагашэнне крэдыту пачынаецца праз 18 месяцаў пасля заканчэння ВНУ, тэрмін пагашэння не можа больш, чым удвая, перавышаць час навучання ў інстытуце ці ва ўніверсітэце.

ГЕА — ЗНАЧЫЦЬ ЗЯМЛЯ

3 жніўня ў Міністэрстве юстыцыі Беларусі зарэгістравана новая грамадская арганізацыя — Беларускае геаграфічнае таварыства. Сваёй мэтай яно ставіць рашэнне сацыяльных і навуковых задач, звязаных з далейшым развіццём геаграфічных навук, рацыянальным выкарыстаннем прыродных рэсурсаў, іх аховай і аднаўленнем. Кіруючым органам вызначаны вучоны савет, а «месца жыхарства» — геаграфічны факультэт Белдзяржуніверсітэта.

БелаПАН.

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ «СВАБОДА»

* Новыя камандныя структуры Чарнаморскага флоту будуць створаны на працягу двух месяцаў. Гэтае сумеснае расійска-ўкраінскае камандаванне будзе працаваць да канца 1995 года.

* Лідэр рэспубліканскай партыі Расіі Філіпаў падвергнуў рэзкай крытыцы рашэнне Цэнтральнага банка ануляваць запазычанасці буйных дзяржаўных прадпрыемстваў. [illegible]

* Міжнародная грамадскасць выказвае вялікае абурэнне паведамленнямі аб зверствах сербаў у канцэнтрацыйных лагерах, якія яны стварылі ў Босніі і Герцагавіне. [illegible]

* У ходзе забастоўкі неграў у ПАР было забіта самае меней 12 чалавек. [illegible]

РАДЫЁ «ГОЛАС АМЕРЫКІ»

* Сенат ЗША прагаласаваў за рэзкае скарачэнне выпрабаванняў ядзернай зброі, а потым увогуле за іх забарону. [illegible] мяркуе звярнуцца да прэзідэнта Буша з просьбай накласці вета на гэту рэзалюцыю.

* Міністр абароны Сірыі заявіў, што яго краіна не пойдзе ні на якія ўступкі Ізраілю ў барацьбе за вяртанне Галанскіх вышынь. [illegible]

* У Афганістане не спыняюцца сутычкі паміж [illegible]

РАДЫЁ «ШВЕЦЫЯ»

* [illegible]

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

* [illegible]

МАЛЕНЬКІ — ЗА 30, ВЯЛІКІ — АЛЕ ЗА 50.

У адным з мікрараёнаў Мінска, а дакладней, на Паўднёвым Захадзе, ёсць два загадкавыя камерцыйныя кіёскі. Прадаецца ў іх толькі парфума і гарэлка. Аднак зусім нядаўна, пасля падаражання гаручай вадкасці, з'явіліся за шклом бутэлькі «Трайнога адэкалону». Не вельмі свежыя—адразу відаць па этыкетцы, але і коштам таннейшыя за «белую», і за французскую туалетную ваду: маленькі флакон—30 рублёў, вялікі—50. Толькі вось думаецца мне, што, калі хтосьці пераблытае і пачне ўжываць «Трайны» замест.... адэкалону?..

Вольга УЛЕВІЧ.

Ірына СІДАРОВІЧ: «Я АДКРЫЛА ДЛЯ СЯБЕ АМЕРЫКУ. ЦЯПЕР МНЕ ТРЭБА ЗРАЗУМЕЦЬ, ХТО МЫ»

Ірына Сідаровіч не проста пражыла ў ЗША цэлы год. Яна вучылася ў прыватным каледжы ў Амхерсце — невялікім гарадку, што знаходзіцца ў 70 мілях ад Бостана ў штаце Масачусетс. Месца, якое ў ЗША называюць «Новай Англіяй». Там жывуць нашчадкі англійскіх эмігрантаў.

Ірына — мінчанка. Вучыцца на геаграфічным факультэце БДУ. Вучыцца, як і ў школе, на «выдатна». Дасканала ведае англійскую мову. Любіць музыку. Яе будучая спецыяльнасць — сацыяльна-эканамічная геаграфія замежных краін. Тры курсы ўжо пройдзены. У ЗША Ірына вывучала такія прадметы, як эканамічная геаграфія, макраэканоміка, мікраэканоміка, эканамічная гісторыя ЗША, дэмаграфія, кантроль за выкарыстаннем навакольнага асяроддзя (заканадаўчыя асновы прыродакарыстання і ахова прыроды), выяўленчае мастацтва. Напісала мноства курсавых работ на самыя розныя тэмы. Наогул, Ірына прыгожая і разумная дзяўчына. Яна шмат ведае і цікава расказвае. Уражанняў у яе багата, Ірына не ўспрымае Амерыку адназначна захоплена і зачаравана. Бо, як заўважыла яна сама, гэта ва ўсіх адносінах стракатая краіна і ў ёй не так проста разабрацца.

ТАМ КОЖНЫ ЧАЛАВЕК — СВАБОДНАЯ АСОБА

Абагульнены вобраз амерыканца я для сябе не склала. І рабіць гэтага нельга. Там кожны чалавек, як яны любяць падкрэсліваць, свабодная асоба ў свабоднай краіне. Кожны вольны рабіць тое, што ён хоча і як хоча. У 25 гадоў мужчыны мараць стаць дыпламатамі міжнароднага ўзроўню, і ўжо з дзяцінства кожны бачыць сябе прэзідэнтам.

Вельмі моцна развіты амерыканскі патрыятызм. Яны лічаць абражаным сваё самалюбства з-за таго, што маюць такую кароткую і маланасычаную гісторыю ў параўнанні з нашай і еўрапейскай. Таму шануюць кожны камень, які мае хоць невялічкае значэнне.

Адваротны бок такога патрыятызму — замкнёнасць на сваёй краіне. Яны мала цікавяцца, што адбываецца ў свеце, не думаюць, што можна жыць інакш, што недзе лепш, чым у іх. Калі дзесьці па-іншаму, то гэта ўжо горш, чым у Амерыцы.

Але яны з задавальненнем падарожнічаюць. Не ўсе, канешне, але значная колькасць амерыканцаў такую магчымасць маюць. Яны чытаюць Дастаеўскага, у іх музеях вісяць карціны еўрапейскіх майстроў, але шэдэўры культуры «Старога свету» здаюцца там нечым іншародным.

Знешняя ветлівасць і добразычлівасць уражваюць. Але зараз амерыканцы вельмі стрымана ставяцца да эмігрантаў. Яны нават не хочуць прызнаваць, што Амерыку стварылі эмігранты. Усмешка і традыцыйнае пытанне «як справы?» зусім не азначаюць сапраўднай зацікаўленасці тваімі праблемамі. Пра праблемы гаварыць не заведзена. У лепшым выпадку вас не зразумеюць, у горшым — з вамі перастануць размаўляць.

Яны любяць паказваць, што ў іх усё цудоўна. Станоўчыя эмоцыі выражаюцца бурна і ніколі не стрымліваюцца.

На першы кантакт ідуць вельмі лёгка і адчуваюць сябе свабодна сярод незнаёмых людзей. Распачынаюць гаворку ў аўтобусе пра нешта агульнае і нязначнае, сведкамі чаго яны разам з'яўляюцца, але не закранаюць асабістае.

Я зразумела, што мы занадта ідэалізуем амерыканцаў і ў значнай ступені недаацэньваем сябе.

АНАЛОГІІ НЕ МАЮЦЬ СЭНСУ

Зараз мы часта праводзім аналогіі паміж гісторыяй нашай і амерыканскай, паміж жыццём нашым і амерыканскім. Такія аналогіі, упэўнена, не маюць сэнсу. Гэта сапраўды «Стары свет» і «Новы свет». Яны вельмі розныя. Пры ўсёй нашай закрытасці і замкнёнасці, пры нашым «жалезным заслоне» мы ведаем пра амерыканцаў, як, зрэшты, і пра іншых, больш, чым яны пра нас. І зараз мы цікавімся амерыканцамі значна больш, чым яны намі. Але ёсць і выключэнні. Напрыклад, амерыканскія саветолагі ведаюць пра нас шмат. Амерыканцы зразумелі, што вельмі цяжка разабрацца ў рускім характары, у рускім народзе. Я кажу «рускім», таму што для большасці з іх увесь былы СССР гэта — руская.

Амерыканцы добрасумленна выконваюць тое, што ім даручана, але для іх не існуе такога паняцця, якое мы называем ініцыятывай. Калі не заплацяць — ніхто нічога не зробіць. Ніхто не спазняецца на работу на 15 хвілін, не ходзіць на перакуры, але ніхто і не затрымаецца на рабоце на 15 хвілін.

Калі можна пазбегнуць нейкіх перажыванняў, то яны так і зробяць, не будуць сябе абцяжарваць доўгімі разважаннямі. Які сэнс, калі ўжо нічога змяніць нельга?

Мне здавалася, што развітваюцца яны лёгка, хоць і назаўсёды. Але, калі я ад'язджала з сям'і, дзе праводзіла канікулы, яны плакалі.

Дарэчы, пра сям'ю. Адносіны паміж бацькамі і дзецьмі іншыя, чым у нас. Там не заведзена расказваць бацькам самае патаемнае. Дзеці, якія жывуць асобна ад бацькоў, не могуць у любы час наведаць іх. Яны павінны спачатку патэлефанаваць, дамовіцца аб часе. Бацькоўскі дзень у каледжы не быў асабліва радаснай падзеяй. Навучэнцы ведалі, што парушыцца іх звычайны рытм жыцця і свабода іх будзе ўшчымлена.

ТРАПІЦЬ У КАЛЕДЖ МОЖА КОЖНЫ, АЛЕ...

Іх школьная праграма вельмі адрозніваецца ад нашай. Выпускнікі школ практычна не знаёмыя з прыродазнаўчымі навукамі. Не вывучаюць глыбока літаратуру. У школе яны маюць поўную свабоду, іх там ніхто не загружае работай і рознымі лекцыямі. Таму ў каледжы ім цяжка вучыцца, бо за чатыры гады яны павінны выйсці на больш высокі ўзровень ведаў наогул, сфарміраваць свой светапогляд і быць гатовымі заняць прыступку прафесіянальнай падрыхтоўкі — паступіць у аспірантуру, каб атрымаць дыплом магістра або доктара навук. Вучоба ў аспірантуры займае, у залежнасці ад праграм, да дзесяці гадоў.

У ЗША існуе сістэма дзяржаўных і прыватных навучальных устаноў. Я вучылася ў прыватным каледжы.

Сістэмы экзаменаў для паступлення ў каледж няма. Яшчэ ў школе на апошнім годзе вучобы вучні праходзяць платнае тэсціраванне. Потым адпраўляюць заяву ў каледж і да яе прыкладаюць вынікі тэста. За заяву каледжу трэба плаціць да 60 долараў. Заява ўключае акрамя звестак пра чалавека і яго бацькоў яшчэ і сачыненне, у якім трэба расказаць пра матывы выбару менавіта гэтага каледжа, пра любімы твор мастацтва або пра выпадак з жыцця, часам выкласці сваё філасофскае ўспрыманне свету. Адным словам, у гэтым сачыненні ты павінен максімальна выявіць сябе як асобу. Гэта сачыненне, ці рэзюме, як яны яго называюць,— самы адказны момант пры паступленні. Яно мае вырашальнае значэнне для камісіі.

Па спецыяльнай форме высвятляюцца здольнасці вашай сям'і плаціць за вучобу. Але амерыканцы любяць падкрэсліваць, што фінансавае становішча не з'яўляецца вызначальным пры паступленні ў каледж. Бедная сям'я — не перашкода для вучобы ў дарагім і прэстыжным каледжы, таму што табе будуць прапанаваны варыянты фінансавай дапамогі. Але гэта не так проста. Грошы аддаюцца ў першую чаргу самым здольным і таленавітым. Звычайна заявы разглядаюцца ў парадку агульнага конкурсу: адначасова і тых, каму патрэбна фінансавая дапамога, і тых, каму не. Калі ты праходзіш агульны конкурс, значыць каледж можа і жадае за цябе плаціць. Зараз многія каледжы апынуліся ў цяжкім фінансавым становішчы. Тут плата за навучанне з'яўляецца адным з крытэрыяў прыёму. Многія звычайна падаюць заяву адначасова ў некалькі каледжаў і ў некалькі фірмаў. Месцаў можа быць прапанавана таксама некалькі. Тады яны маюць права выбару.

Усялякі стандарт у выкладанні адсутнічае. Усё залежыць ад магчымасцей і жадання. У прафесараў вузкая спецыялізацыя. Прычым кожны чытае свой курс, так, як ён лічыць правільным. І там ёсць магчымасць выбіраць не курс, а прафесара, лекцыі якога ты лепш успрымаеш.

У ЗША вучыцца мала еўрапейцаў. Самі амерыканцы вельмі цэняць еўрапейскую сістэму адукацыі. З прэстыжных універсітэтаў ЗША яны едуць вучыцца ў Оксфард у Англію, у Францыю, Італію, Германію. Такая магчымасць ёсць у кожнага на трэцім курсе каледжа. Галоўнае — веданне мовы.

Амерыканцы вельмі ганарлівыя, таму там не прынята гаварыць пра свае поспехі і адзнакі, каб не закрануць самалюбства іншага. Адзнакі выстаўляюцца так, што пра іх ведаеш толькі ты. Наогул, у жыцці і ў вучобе яны часта звяртаюцца за дапамогай да камп'ютэра. А там на кожны выпадак ёсць падказка.

У каледжы ёсць аддзелы прафарыентацыі, дзе сабраны звесткі пра тое, дзе працуюць выпускнікі мінулых гадоў. Усе выпускнікі звяртаюцца ў гэтыя аддзелы. Як правіла, знаходзяцца фірмы, зацікаўленыя ў іх. Але, каб трапіць туды на работу, трэба прайсці інтэрв'ю. Праводзяць яго прадстаўнікі фірмы. Патрабаванні звычайна вельмі высокія. Пасля каледжа выпускнікі не маюць канкрэтнай спецыяльнасці. Таму ў фірмах ёсць праграмы, каб навучыць іх адпаведнай рабоце. Паколькі на навучанне трацяцца вялікія грошы, фірма зацікаўлена ў тым, каб выбраць самых перспектыўных прэтэндэнтаў. Тыя, каго ніхто не выбраў, самі шукаюць сабе работу.

Як я трапіла ў амерыканскі прыватны каледж? Ужо больш як чатыры гады існуе сумесная савецка-амерыканская праграма па абмену студэнтамі, створаная Кансорцыумам Амерыканскіх Каледжаў і былым Міністэрствам адукацыі СССР. Ад нас едуць на вучобу ў ЗША ў асноўным студэнты універсітэтаў. Ад іх да нас — студэнты каледжаў. Каб трапіць туды, нашым студэнтам трэба вытрымаць жорсткі конкурсны адбор спачатку ва ўніверсітэце, пры якім улічваюцца і вынікі вучобы, і добрае веданне англійскай мовы. Затым у Маскве амерыканцы праводзяць самы сур'ёзны экзамен на веданне англійскай мовы: здольнасць свабодна пісаць, перакладаць і размаўляць. А аплачваецца наша вучоба там поўнасцю амерыканскім бокам.

ПРА НАС ЯНЫ ВЕДАЮЦЬ МАЛА

Для іх Савецкі Саюз заўсёды атаясамліваўся з Расіяй. Толькі некаторыя ведалі, што гэта неаднародная краіна. Але мала хто ведаў, што існавала пятнаццаць нацыянальных рэспублік. Мне прыйшлося разказваць ім пра Беларусь, дзе яна знаходзіцца, пра нашу сталіцу — Мінск. Яны не маглі паверыць, што ў нас ёсць свая мова. Я прачытала ім лекцыю, паказала нашы ручнікі, сурвэткі, расказала гісторыю Белай Русі, паданні пра паходжанне назвы, пра Купалле і беларускія традыцыі. Іх вельмі здзіўляе Мінск. Калі аб'явілі пра распад Саюза, адзін прафесар паказаў мне выразку з газеты. «Вельмі дзіўна,— было напісана ў заметцы,— што сталіца перанесена з Масквы ў Мінск. Мінск у параўнанні з Масквой і Санкт-Пецярбургам брыдкі горад. Усе будынкі ў ім новыя. Не захаваліся гістарычныя помнікі. Не славуты горад Мінск». Толькі ў канцы была кінута фраза, што Мінск быў разбураны ў вайну. Паколькі не захавалася нічога старога, значыць, ён не мае гістарычнай каштоўнасці. Калі я паказвала студэнтам здымкі разбуранага Мінска, яны былі шакіраваны. Сучасны Мінск здзівіў іх прасторай і зелянінай. Архітэктура ім таксама спадабалася.

Я ЗАДАВОЛЕНА ГЭТАЙ ПАЕЗДКАЙ

Я не хачу ідэалізаваць Амерыку, але не хачу і асуджаць яе толькі таму, што ў нас інакш. Кожны дзень, пражыты там, быў для мяне, без перабольшання, адкрыццём. Мне хацелася іх зразумець, даведацца, чаму ў іх па-іншаму. Хоць часам было цяжка, непрывычна. Але я старалася думаць, што гэта іншая нацыя, іншая культура, што яны маюць права жыць менавіта так.

Часам нават было няёмка з-за таго, што яны не хочуць успрымаць нас такімі, якія мы ёсць, а ацэньваюць нас, прымяняючы амерыканскія стандарты жыцця. Таму нам не проста зразумець адзін аднаго. Часам гэта можна растлумачыць нежаданнем унікнуць у тое, што ім чужое. Адбіваецца і недахват інфармацыі. Тых, хто быў у нас, найбольш уражваюць нашыя добразычлівыя адносіны, пранікненне ў чужыя праблемы, душэўнасць. І гэта менавіта тое, што я найбольш цаню ў сваім народзе і чаго часам вельмі не хапала мне там.

Затое ў іх ёсць адна важная якасць, якая яднае іх,— вельмі моцнае ўсведамленне таго, што яны грамадзяне ЗША. Незалежна ад нацыянальнасці, паходжання, яны лічаць сябе амерыканцамі, як толькі прыязджаюць туды. З другога боку, кожная этнічная група захоўвае свае культурныя асаблівасці.

А мы зараз так ганарымся кожнай дробяззю, якая нам нагадвае Захад, так імкнёмся ўкараніць заходні ўклад жыцця, але, мне здаецца, што гэтым перайманнем Захаду мы губляем культурную, гістарычную і нацыянальную ўнікальнасць і непаўторнасць.

Неяк нязвыкла было жыць у чужым асяроддзі, размаўляць толькі па-англійску. Таму сапраўдным шчасцем была сустрэча нашых студэнтаў праз паўгода пасля пачатку вучобы. Мы з'ехаліся ў Вашынгтоне. І гаварылі, гаварылі, гаварылі...

Аднойчы ў аўтобусе я чула беларускую гаворку. Размаўлялі мужчына і жанчына. І на галаве ў яго была бела-чырвона-белая стужка.

Усё ж я шчаслівая, што пабывала там. Я сапраўды адкрыла для сябе Амерыку, але паспела зрабіць толькі першыя крокі ў яе пазнанні. У мяне засталася вялікая цікаўнасць да гэтай краіны, да яе народа, яго гісторыі, культуры. Пад уплывам новых пачуццяў і адкрыццяў «Новага свету» з'явілася моцнае жаданне лепш зразумець, хто такія МЫ.

Запісала
Марыя ДАБЖЫНСКАЯ.

СЦЕРАЖЫСЯ, ЗЛАЧЫНЕЦ!

Якое ж было здзіўленне гаспадара «Жыгулёў», што звярнуўся па дапамогу ў міліцыю, калі праз гадзіну яму пазванілі і прапанавалі забраць украдзенае лабавое шкло. Знойдзена яно было непадалёк у лясным масіве, дзе схаваў яго злодзей. А прывёў туды па следзе сабака са службовага гадавальніка Гомельскага УУС.

Выпадкаў, калі сабакі дапамагаюць работнікам міліцыі ў пошукавай і аператыўнай рабоце, нямала. На нядаўніх рэспубліканскіх спаборніцтвах гэтае своеасаблівае падраздзяленне, якім кіруе афіцэр Аляксандр Аднаколаў, заняло трэцяе месца.

НА ЗДЫМКУ: інструктар-кінолаг Вячаслаў ГУЛЬ са сваім чацвераногім памочнікам у час трэніроўкі.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

(БЕЛІНФАРМ).

І РЭВІЗОР ТУДЫ Ж

Пакуль яшчэ рана гаварыць аб тым, што крадзяжы каляровых металаў сталі радзейшымі. Каб было што красці, а каму — знойдзецца. Некалькі дзён назад супрацоўнікамі Мінскага аддзела ўнутраных спраў на транспарце затрыманы браты Р., у якіх знойдзена 15 кілаграмаў меднага дроту. Факт, вядома, дробязны, і не трэба было б завастраць увагу, каб не займаемае становішча затрыманых. Старэйшы брат працуе інжынерам-рэвізорам ва Упраўленні матэрыяльна-тэхнічнага і воінскага забеспячэння МУС РБ, малодшы — інжынерам у станкабудаўнічым аб'яднанні імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Відаць, у бліжэйшыя дні следчыя Баранавіцкага АУС на транспарце адкажуць: хто здабывае медны дрот і кабель уздоўж чыгунак і дзе збываецца ўкрадзенае? У Ляхавіцкім раёне затрымана група так званых «непрацуючых», якія на дзяржаўным аўтамабілі перавозілі 1.057 кавалкаў шматжыльнага меднага кабелю агульнай даўжынёй 655 метраў.

У Асіповіцкім раёне затрыманы з доказамі злачынства намеснік дырэктара мінскага МП «Анітэкс» К. і ваеннаслужачы Я., якія «разгружалі» грузавы поезд на станцыі Вярхі. Цікавіліся зладзеі меднай стужкай.

А вось у Магілёўскім раёне невядомыя ўдала, без лішняга шуму, вызвалілі склад калгаса «Расія» ад чатырох тон ліставой медзі на суму 500 тысяч рублёў.

Медная ліхаманка працягваецца...

Віктар ФЕДАРОВІЧ.

МАСКОЎСКІ РЭПАРТАЖ

ПРА ПЛАЗМАТРОН МАСЭ, КАНВОІ НА ДАРОГАХ І САКРЭТЫ БЛІЖНЯГА «ЗАМЕЖЖА»

Росным ранкам на шашы, што вядзе ў падмаскоўны Загорск, а цяпер Сергіеў Пасад, вадзіцель нашай «Волгі» з'ехаў на абочыну і рэзка затармазіў, прапускаючы незвычайную калону. Шэсць ці сем «ЗІЛаў-130» з уключанымі «маячкамі» на кабінах, машыны суправаджэння ДАІ спераду і ззаду — відовішча даволі экзатычнае. Зусім як у прыгодніцкім фільме.

— Наша калона,— з пярэдняга сядзення пракаменціраваў намеснік дырэктара маскоўскага аб'яднання «Радон» Сяргей Дзмітрыеў.— Адправіліся ў «белакаменную» «па радыяцыю». У абед вернуцца. Кожны дзень такая экзотыка.

У паездку з Дзмітрыевым я папрасіўся не толькі таму, што ў аб'яднанні па тэхналогіі, прапанаванай беларускімі вучонымі, укараняецца плазменная перапрацоўка радыеактыўных адходаў. Разлічваў убачыць і пачуць яшчэ шмат карыснага, вартага пераймання ў нашых постчарнобыльскіх умовах. Бо «ямная» тэхналогія захавання носьбітаў радыенуклідаў, якая пакуль пераважае ў пацярпеўшых раёнах, не самая надзейная. Мякка кажучы.

Па дарозе Дзмітрыеў увёў «у курс». Стварылі «Радон» яшчэ ў 1961-м, калі спатрэбілася недзе дзяваць адходы неядзернага цыкла, тыя, што застаюцца пасля выкарыстання радыяцыі ў народнай гаспадарцы, медыцыне, навуцы. Буйнейшыя прадпрыемствы, якія ўвайшлі ў яго састаў, размешчаны ў Маскве і Сергіевым Пасадзе. Маскоўскае займаецца маніторынгам сталіцы, забяспечвае яе радыяцыйную бяспеку. Дасягаецца гэта з дапамогай прыкладна 150 пастоў нагляду, у тым ліку аўтаматычных, даныя якіх «здымае» ЭВМ. Машына дапамагае бачыць агульную карціну. Акрамя таго рэгулярна робяцца татальныя замеры гарадскіх тэрыторый жылля — праз кожныя 20 метраў. За апошнія гады выявілі і ліквідавалі ў горадзе 900 анамалій.

У Сергіевым Пасадзе — галаўное прадпрыемства. У яго функцыях не толькі перапрацоўка і доўгатэрміновае захоўванне, але і навуковыя даследаванні ў гэтай галіне. Інакш кажучы, яно вызначае навукова-тэхнічную палітыку галіны, працуе на перспектыву.

...Ахова, пазнаўшы машыну і яе гаспадара, прапусціла нас за вароты. На першы погляд — звычайнае прадпрыемства. Адміністрацыйны і бытавы карпусы, на значнай адлегласці — прамысловая зона, куды мы трапілі толькі тады, калі апрануліся ў спецвопратку. А пазней выйшлі праз мыйнае аддзяленне, папярэдне пастаяўшы перад падобным на рэнтгенаўскі апарат індывідуальным дазіметрам. Яшчэ далей, каля самага лесу, могільнікі. Уражвае чысціня, якая пануе ўсюды, у тым ліку ў цэхах па перапрацоўцы адходаў. Чысціня — адзін са спосабаў барацьбы з радыяцыяй. Шмат спецыяльнага абсталявання. З нейкім не зусім зразумелым спачатку гонарам мне паказвалі мыйныя канвееры, устаноўкі для здрабнення, прэсы, выпарвальнікі, печы для спальвання... І наш беларускі плазматрон, у камеры якога пры тэмпературы 1.600—1.700 градусаў нават цяпер, у ходзе стэндавых выпрабаванняў, згарае за гадзіну 70—100 кілаграмаў адходаў (у перспектыве — да тоны). Іх не трэба сартаваць, ідзе адразу ўсё — і жалеза, і дрэва, і будаўнічае смецце, кераміка.

Плазматрон тут шануюць і паважліва выказваюцца ў адрас распрацоўшчыкаў з Мінскага інстытута цепла- і масаабмену пад кіраўніцтвам доктара тэхнічных навук Альфрэда Масэ. «Што-што, а мы з вамі жывём яшчэ ўласнымі мазгамі»,— некалькі разоў паўтарыў Дзмітрыеў (між іншым, сваю дысертацыю ён абараняў у Мінску). Меў на ўвазе сапраўды значны факт: унікальнае абсталяванне — цалкам айчыннае, часцей за ўсё ўласнай канструкцыі, і нічога падобнага ў свеце пакуль няма. (З гарыччу Дзмітрыеў дабавіць: у Беларусі — таксама).

Не выпадкова ў «Радоне» так часта прымаюць замежнікаў. Людзі не саромеюцца ехаць за вопытам. Адна з дэлегацый з'явілася а дзесятай гадзіне, і Дзмітрыеў «перадаў» мяне галоўнаму тэхнолагу —у генеральнага дырэктара пачыналіся перамовы, госці прасілі прадаць ліцэнзію (!), і трэба было ўдзельнічаць.

А я выкарыстаў «спецыфічнасць» новага субяседніка, Аляксандра Барынава, каб у дэталях распытаць пра ўсё той жа вопыт. Пытанне адно — «як?». Як тут «звязваюць» радыенукліды, каб былі яны бяспечнымі на многія сотні гадоў?

— Мы распрацавалі многабар'ерны метад захавання,— расказвае Аляксандр Сяргеевіч.— Не хачу нікога пакрыўдзіць, але на вашым беларускім прадпрыемстве ў Соснах, дарэчы, адзіным у рэспубліцы і маласільным, адходы не перапрацоўваюць, іх апускаюць у кантэйнерах у сховішча і проста цэментуюць. Мы ж спачатку іх спальваем, значна змяншаючы небяспечную масу і пераводзячы яе ў больш даступную для далейшай перапрацоўкі форму. Гэта першы этап. Затым атрыманы попел у розных прапорцыях уключаем (не проста заліваем) у цэмент, у бітумы, палімеры — у залежнасці ад таго, што гэта за адходы. Інакш кажучы, у матрыцы, якія ўстойлівыя да ўздзеянняў знешняга асяроддзя і надзейна «трымаюць» радыенукліды. Цвёрды цэментны камень, застыўшы бітум і ўсе іншыя матрыцы ў кантэйнерах змяшчаем на доўгатэрміновае захоўванне ў спецыяльныя могільнікі.

Вельмі капрызныя вадкія адходы, часта гэта растворы з незразумелым хімічным саставам. Паспрабуйце іх проста зліць у ёмістасці, без перапрацоўкі, і тым самым змяшаць. Рэакцыя можа быць зусім неверагодная. Пераводзім іх у нейтральныя формы менавіта метадам бітуміравання ці цэментавання.

Самы складаны, але і самы надзейны спосаб — ашкляненне. Гэта значыць, попел плавіцца, і на яго аснове шляхам унясення розных дабавак атрымліваем шклопадобную масу. З яе радыенукліды ні пры якіх умовах практычна не выносяцца. Не вымываюцца, не вылушчваюцца і г. д. У выпадку аварыйнай сітуацыі ў сховішчы такія матрыцы не будуць уяўляць небяспекі. Нашы вучоныя зараз б'юцца над укараненнем гэтай методыкі, не ўсё пакуль атрымліваецца. Але ўстаноўку для ашклянення, як вы самі бачылі, будуем поўным ходам.

— Давайце высветлім важную дэталь, Аляксандр Сяргеевіч. Пры спальванні адходаў ці не трапляюць радыенукліды ў паветра разам з дымам?

— Не трапляюць. Устаноўка мае газаачыстку. Выкіды не перавышаюць дапушчальныя нормы.

— А калі спальваць нельга?

— Пакуль не палім металічныя канструкцыі, шкломатэрыялы. Прама ў кантэйнерах яны прасуюцца ў брыкеты і паступаюць на захоўванне. Буйнагабарытнае металічнае абсталяванне наогул перапрацоўцы не паддаецца і завозіцца ў могільнікі адразу. Нічога страшнага ў гэтым няма, бо самі могільнікі ўяўляюць, як вы ўпэўніліся, надзейнае інжынернае збудаванне — з гідраізаляцыяй, біялагічнай аховай. Радыенукліды на працягу стагоддзяў застануцца там, дзе іх паклалі. Месца для гэтага выбрана надзвычай удала. Унізе —магутны гліняны пласт. Да грунтавых вод — 70 метраў...

Галоўны тэхнолаг расказаў і аб тым, што вучоныя аб'яднання разам з сумежнікамі стварылі на базе МАЗа перасоўную ўстаноўку для ачысткі вадкіх адходаў нізкага ўзроўню актыўнасці. Прадукцыйнасць — 24 «кубікі» у суткі. Калі беларускія спажыўцы закажуць, то змогуць атрымаць такія ўстаноўкі. Сумежнікі якраз сядзяць без работы, затрымкі не будзе.

Наогул, кіраўнікі «Радона» неаднаразова падкрэслівалі сваю гатоўнасць дапамагаць беларусам у барацьбе з чарнобыльскім джынам. Шкадавалі, што апошнім часам згублены сувязі з мінскімі калегамі. Абяцалі не трымаць ад нас ніякіх сакрэтаў. Хто зацікавіцца — тэлефоны ў аўтара ёсць.

Напаследак спытаў у гаспадароў, хто фінансуе іх яўна не камерцыйную (чытай — не даходную) дзейнасць. Асігнаванні ж патрабуюцца значныя, перапрацоўка аднаго кубічнага метра адходаў абыходзіцца ў 70—90 тысяч рублёў. Аказалася, маскоўскі ўрад. І робіць гэта даволі ахвотна. Мо таму і змог Дзмітрыеў на развітанне сказаць: «Масква сёння — чыстая. Чаго і вам жадаем».

Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ,
аглядальнік «Звязды».

«Я ЛІЧУ, ШТО ЧАС ПЛАШЧА І КІНЖАЛА ЗАКАНЧВАЕЦЦА»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Ці будзе нарэшце рассакрэчана дасье Освальда? Паступілі звесткі, што ЦРУ мае намер апублікаваць свае матэрыялы пра гэтага чалавека.

— Я не ведаю, што збіраецца публікаваць ЦРУ. Многія амерыканскія пісьменнікі, журналісты звяртаюцца да нас з просьбай расказаць усё пра Лі Харві Освальда. З такой жа просьбай звярнуўся ў Вярхоўны Савет Беларусі нядаўна і галоўны рэдактар «Известий». Мы ж не даём пакуль згоды. У гэтым шасцітомніку ахоплены ўвесь спектар аператыўнай работы КДБ — ад А да Я. Там праходзяць жывыя людзі. Тады ў выніку праведзенай работы было зроблена заключэнне, што гэты чалавек не можа працаваць на разведку па сваіх разумовых якасцях, і калі ён пакінуў Мінск, то ўсе мы ўздыхнулі з палёгкай. Я гатовы хоць сёння адказаць вам хоць на 500 пытанняў па гэтай справе, але даць у рукі ўсё дасье... Карацей кажучы, будзе рашэнне Вярхоўнага Савета рассакрэціць — тады чытайце.

Вось у асноўным і ўсе пытанні, якія былі закрануты на сустрэчы са старшынёй КДБ Беларусі. Эдуард Іванавіч запэўніў журналістаў, што яна не апошняя.

Мы ж у сваю чаргу хочам паведаміць, што старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Беларусі Эдуард Шыркоўскі згадзіўся адказаць на пытанні чытачоў «Звязды». Пішыце нам, самыя цікавыя і вострыя пытанні мы перададзім яму. Можна патэлефанаваць: 32-44-02, 32-60-13.

Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

НАВЕЙШАЯ ГІСТОРЫЯ. УСПАМІНЫ І РОЗДУМ

Міхаіл ЗІМЯНІН: «ГЭТА БЫЛА ТРАГЕДЫЯ— МЫ ЖЫЛІ Ў АРДЫНАРНЫМ РЭЧЫШЧЫ ПАДТРЫМКІ...»

(Працяг. Пачатак у №№ 150—153).

— Міхаіл Васільевіч, апошнім часам ваша прозвішча некалькі разоў нагадвалі ў сувязі з пленумам ЦК КПБ 53-га года...

— Так, я чытаў публікацыі ў «Звяздзе» і «Рэспубліцы», але ўсякі раз ацэнка тых падзей падаецца ў скажоным выглядзе; дык вось, на тым пленуме ў нас адбыўся разрыў. Не па маёй віне. Мяне тады проста загналі з Масквы ў Мінск, насуперак маёй волі. Па-партыйнаму «трэба». Пасля няшчырай размовы ў ЦК ВКП (б) з «беларускім» адценнем: «Вы, беларус, мову беларускую ведаеце?» —«Ведаю».—«Тады збірайцеся, паедзеце дадому». Усё! А я ж усяго два месяцы назад пераехаў у першапрастольную. І, паверце, ніводнага дрэннага слова не сказаў пра Патолічава.

Дарэчы, як і было дамоўлена ў Крамлі, у Мінску на пленуме я выступаў на беларускай мове. А потым мяне абвінавацілі ў нацыяналізме. Дзіўна: выступаць у Беларусі на беларускай мове — гэта нацыяналізм! Ну да чаго мы дажылі! Дзіўна, што «Рэспубліка» піша, быццам не прынялі мяне і адстаялі Патолічава — такім чынам, маўляў, незразумелы Зімянін аказаўся «ластаўкай, якая не зрабіла вясны...».

— Дык як жа было на самай справе?

— 25 чэрвеня пачаўся пленум. Звоніць Маленкоў: «Таварыш Зімянін, як ідзе пленум?» — «Нармальна». — «Як адносіны да Патолічава?» — «Нармальныя». — «Да вас?» — «Нармальныя». «Слухайце, — гаворыць, — у нас тут абставіны складваюцца так, што мы параіліся і вырашылі: а можа, пакінуць Патолічава ў Беларусі? Не чапаць? Як вы глядзіце?». «Калі ласка, ёсць у вас такая думка — пярэчыць не буду, самі ведаеце — я сюды не рваўся». Ён гаворыць: «Добра, выкажам пленуму такую рэкамендацыю ЦК, а яны няхай прагаласуюць і вырашаць. Даручаем сказаць гэта вам».

Вяртаюся ў залу пасяджэнняў ад апарату ВЧ, выступаю: «Таварышы, быў званок з Масквы...». Мне і няўцям, што ў гэты дзень, 26 чэрвеня, арыштавалі Берыя. А вось Хрушчоў Патолічаву паведаміў, але той, натуральна, ні гуку. Не ведаючы ўсёй падаплёкі, працягваю: «У Масквы ёсць меркаванне: улічваючы ход пленума, можна пакінуць першым сакратаром таварыша Патолічава. Давайце вырашым...».

Да гэтага спрэчкі ішлі дастаткова жыва: гучалі выступленні і з крытыкай, і з добрымі словамі, але цяпер ход дэбатаў быў фактычна вырашаны. Прагаласавалі, натуральна, за тое, каб «прасіць Цэнтральны Камітэт партыі пакінуць таварыша Патолічава і перагледзець ранейшае рашэнне аб яго адкліканні».

Аб'явілі перапынак. Я пазваніў Маленкову. «Добра. У адносінах да вас мы паведамім сваё рашэнне пазней». Пра крамлёўскае «добра» далажыў пленуму і перадаў яго вядзенне Патолічаву, той адразу пачаў выступаць: «Таварышы, ЦК падтрымлівае наша рашэнне, ёсць таксама прапанова ЦК аб зацвярджэнні таварыша Зімяніна Старшынёй Савета Міністраў БССР, а таварыша Кляшчова накіраваць на партыйную вучобу. Згодныя?» Згодныя...

Увечары я прыйшоў да Патолічава: «Шчыра віншую. Скажыце, калі ласка, ці гаварылі вы з Хрушчовым? У чым спружына ўсіх гэтых незразумелых паваротаў?»— «А ты нічога не ведаеш?» — «Чаго не ведаю?» — «Берыя арыштавалі. У гэтым і ўсё пытанне». «Мікалай Сямёнавіч, будзем лічыць размову скончанай, я жадаю вам поспеху, з вашага дазволу заўтра раніцай вылятаю ў Маскву і спадзяюся, што тут з вамі больш не сустрэнуся». Павярнуўся і пайшоў.

У сакратарыяце Хрушчова папрасіў сустрэчы з Мікітам Сяргеевічам, дні праз тры ён прыняў мяне.

— Што, як? Чаму з'явіўся?

— Так ужо атрымалася — не складваецца...

— Вы вельмі легкадумна ставіцеся да рашэння ЦК: то туды, то сюды...

— Мікіта Сяргеевіч, а вы ў мяне пыталіся, калі адразу накіроўвалі туды, потым фактычна адмянялі гэта рашэнне? Вы лічыліся са мной, пыталіся пра маю згоду на пасаду Старшыні Саўміна? Будзьце ласкавы далажыць Цэнтральнаму Камітэту аб маёй просьбе вярнуцца ў Маскву.

Ён зразумеў: жарт недарэчны. Праз пару дзён было Палітбюро. Прысутнічалі Маленкоў, Хрушчоў, Варашылаў, Молатаў...

— Таварыш Зімянін, мы ведаем, што вы сумленна выканалі пастанову ЦК па Кампартыі Беларусі, да вас няма ніякіх прэтэнзій. Але чаму хочаце паехаць адтуль?

Я не ўдаваўся ў дэталі, адказаў проста:

— Ведаеце, таварыш Маленкоў, так складваюцца абставіны: мы з Патолічавым будзем нагадваць двух мядзведзяў у адной бярлозе — пазбаўце мяне ад гэтага.

— А што вы хочаце? — пытанне пасля красамоўнага маўчання.

— Вячаслаў Міхайлавіч тут сядзіць — калі няма пярэчанняў, я б вярнуўся ў МЗС.

Хрушчоў раптам падтрымаў мяне:

— Сапраўды, Вячаслаў Міхайлавіч, як вы глядзіце на гэтую прапанову?

— Калі ласка, хоць заўтра, — адказвае Молатаў. — Ён нам да кампаніі, няхай вяртаецца.

Маленкоў заключае:

— Так і быць. Вы свабодныя, жадаю поспеху.

І праз тры дні зноў пачалася мая дыпламатычная работа. Дарэчы, на аддзеле, які я пакідаў перад Мінскам, застаўся Андропаў. Цяпер жа яго рыхтавалі на Венгрыю. Юрый Уладзіміравіч не скрываў свайго задавальнення:

— Гэта не аддзел, а вар'яцкі дом.

Сапраўды, мы курыравалі восем сацыялістычных краін плюс Грэцыю — работы па горла...

— Міхаіл Васільевіч, прабачце, давайце ўсё ж падвядзём рысу пад тым славутым беларускім пленумам: якія яго нябачныя спружыны?

— Хрушчова не задавальняла тое, як характарызавалі вашага пакорнага слугу: «Лепшы вучань Панамарэнкі». Таго ён ненавідзеў смяротна, і калі потым стаў на чале ўлады — спусціў на тармазах.

— Два ўкраінцы...

— Не, Хрушчоў рускі. Але ў прынцыпе — так. Дык вось, накіроўваючы мяне ў Мінск, за два тыдні да арышту Берыя, Хрушчоў ужо рыхтаваў аперацыю супраць Лаўрэнція. Пра гэта мне потым сказаў яго памочнік. Мікіта Сяргеевіч перад паездкай раіў: пракансультуйцеся ў дасведчаных таварышаў, якія там ў Мінску справы, у чым заключаюцца памылкі, як іх можна паправіць. Вазьміце, маўляў, пару тыдняў і падрыхтуйце пленум самым належным чынам, яго ж весці вам. Такім чынам, ён асудзіў мяне на праўдзенне кансультацый — Хрушчоў цягнуў час, каб я да арышту, што рыхтаваўся ў Крамлі, не змяніў Патолічава, з якім яго звязвалі прыемныя ўспаміны пра сумесную работу на Украіне, нябачную барацьбу з Кагановічам. Ён разлічваў таксама падлавіць мяне, вучня нелюбімага ім Панамарэнкі, на гэтай інтрызе барацьбы за ўладу. Але я не думаў ні пра што іншае, акрамя сумленнага выканання дырэктыў ЦК, і таму нічога ў іх не атрымалася з задуманай камбінацыі. Каб я дапусціў хоць на імгненне знявагу Патолічава, праявіў імкненне ўтрымаць лідэрства — усё...

Так, у адносінах да Берыя Мікіта Сяргеевіч зрабіў тады, у 53-м, мужна, ён сапраўды рызыкаваў сваім жыццём, за што і цаню яго. Але са мной гэты «мілы анёл» вёў вельмі подлую гульню. Выратавала тады толькі навука Панцеляймона Кандратавіча: «Жыві па сумленню...»

— Міхаіл Васільевіч, давайце адыдзем ад палітычных страсцей, інтрыг і проста пагартаем старонкі вашай беларускай біяграфіі...

— Ей адведзена першая палова жыцця. Радзіма — Віцебшчына. Напачатку ў дакументах пісалі — «рускі». Калі ж межы перагледзелі — нацыянальнасць змянілі на «беларус». Бацька быў машыністам, памёр, пакінуўшы на жонку мяне з малодшым братам Уладзімірам. Моцна бедавалі... Праз два гады ў сям'ю прыйшоў айчым, вельмі прыстойны, добры чалавек. Ён кахаў маці, і яна да яго ставілася з вялікай павагай. Усё ішло добра аж да 29-га года, калі на айчыма пачалі квапіцца нядобрыя людзі — краіна ўступала ў страшную эпоху. Уласна, згубіць яго хацелі не з-за нейкай ідэі — зласлівым зайздроснікам не даваў спакою наш новы, дабротны па тым часе дом.

Пасля некалькіх спроб неяк уладкавацца ў гэтым жыцці, я, пятнаццацігадовы, вырашыў паспытаць шчасця ў Ленінградзе. Прайшоў курсы кандуктараў таварных паяздоў і пачаў калясіць.

Калі надакучыла, пайшоў у дэпо вучнем слесара. Народу шмат, нас, маладых, не надта любілі — ганялі па ўсялякай дробязі, цэлы дзень лаянка... Каб неяк вылезці з гэтай непрагляднасці, паступіў на літаратурныя курсы пры Доме камвыхавання. Вучыў нас пісьменнік Далецкі, аўтар рамана «На сопках Маньчжурыі». Ён звярнуў увагу на маю манеру, прапанаваў працаваць у газеце.

І вясной 31-га мяне сапраўды прынялі ў рэспубліканскую «Беларускую вёску». Сабралася маса назіранняў за новым жыццём: у вёсцы нарастала напружанне — змагаліся з кулакамі, яўрэямі, у якіх шукалі золата...

Я, семнаццацігадовы, адчуваў: вельмі часта мне цяжка зразумець матывы ўчынкаў людзей — напісаць праўду, не схлусіць, не наклікаць бяды на герояў, не пакрывіць душой... А тут яшчэ злоснікі даведаліся пра высылку айчыма. І Міхайлаў, тагачасны рэдактар газеты, дарэчы, муж Ларысы Пампееўны Александроўскай, тонка адчуўшы сітуацыю, прапанаваў перайсці ў часопіс «Беларусь» — там, маўляў, будзе менш цякучкі, зоймешся вучобай... Сапраўды, чытаць пачаў запоем, удзень і ўначы, няспынна. Пазнаёміўся з Кузьмой Чорным, Пятром Глебкам, на ўсё жыццё пасябраваў з Аркадзем Куляшовым.

— Ён выклікаў у вас вялікае ўражанне?

— Глыба, геніяльны паэт! Я лічу, што пасля Купалы і Коласа вядучымі ў беларускай паэзіі з'яўляюцца Куляшоў і Танк.

— А той жа Глебка?

— Гэта ўжо другі парадак.

— Па ідэі, вы ведалі і Броўку?

— Так, прычым блізка. Але, нягледзячы на сяброўскія нашы адносіны, высока ацэньваючы яго працавітасць і здольнасці, аддаю перавагу іншым — Куляшову і Танку. Гэта паэты сусветнага маштабу. Іх імёны не гучаць так, як таго заслугоўваюць, выключна з-за беларускай нязвычкі рэкламаваць свае велічыні.

— Абодва глыбы?

— Абодва. Асабліва Аркадзь Куляшоў.

— Калі ўжо зайшла размова пра беларускую літаратуру, давайце закранём і нашых майстроў прозы. Як вы ставіцеся, напрыклад, да Васіля Быкава?

— Добра — як да мастака. Ён, бясспрэчна, вельмі таленавіты, адзін з лепшых сучасных празаікаў. Але я катэгарычна не прымаю яго палітычны выбар.

Дарэчы, вернемся да дзён мінулых. Дык вось, памятаю, быў крытык Бендэ — сапраўдны бандыт, касмапаліт подлы, авантурыст. Граміў ён аднаго пісьменніка за другім. Асабліва даставалася літаратурнай групе «Узвышша», у якую ўваходзіў Чорны, Глебка, працаваўшы тады ў маёй газеце, Паслядовіч... Далей узяліся за «Маладняк», іншыя аб'яднанні. Карацей кажучы, тады пайшлі па этапе Чарот, Александровіч, Дубоўка, Зарэцкі, Шушкевіч...

Рэпрэсіі на Беларусі былі ўвесь час. Праследавалі так званых нацыянал-дэмакратаў. Потым тых, хто падазраваўся ў сувязі з нямецкай і польскай разведкамі: як жа, памежная рэспубліка! Да таго ж, шмат палякаў, былі нават суцэльныя польскія раёны, напрыклад, Койданаўскі. Наогул, хапала ўсім, ад сялян да літаратараў.

— Гэта ўспрымалася недарэчнасцю?

— На жаль, у той час я не ўнікаў у глыбіню такіх пытанняў. Было, як і ў многіх іншых людзей, толькі нейкае трывожнае пачуццё на душы... Вы не павінны перабольшваць узровень майго разумення таго часу, я толькі фарміраваўся. Так, начытаны юнак, але мала яшчэ навучаны жыццём... І толькі ў арміі зразумеў: размова ідзе пра буйныя справы, пра рознагалоссе ў кіраўніцтве. А да таго мысліў, падобна большасці, трывіяльна: барацьба з трацкістамі, бухарынцамі, правым ухілам, таварыш Сталін як пераемнік Леніна працягвае генеральную лінію — словам, як нам гаварылі, так мы і думалі, жылі ў ардынарным рэчышчы падтрымкі.

Аляксандр УЛІЦЁНАК.

(Працяг будзе).

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

Качкі і гусі на градках

Мы паведамлялі, як удала знішчаюць розных шкоднікаў (нават агародных мурашак) кураняты да 1,5-месячнага ўзросту. Старэйшыя, вядома, і больш дбайна працуюць на градках. Але яны разграбаюць зямлю, топчуць усё. Карысць ад першых відавочная, а сталыя ў аднолькавай ступені нясуць добрае і шкоднае.

Аказваецца, не толькі кураняты — абаронцы пасеваў. Гэтую «работу» выдатна выконваюць качаняты і гусяняты. Чытачка з Вілейкі К. Усянкова паведаміла, што раней бараніла капусту ад розных шкоднікаў ядахімікатамі. Але аднойчы ў агарод забеглі шустрыя качаняты, якія толькі-толькі пачалі абрастаць пер'ем. Яны з энтузіязмам накінуліся на нягоднікаў, пераганяючы адзін аднаго. Умомант пасадкі капусты былі «праполатыя». Ніводны вусень не схаваўся ад нечаканых і пільных памочнікаў.

На другі год гаспадыня выпусціла гусянят. Эфект аказаўся той жа. Толькі гусяняты былі больш спакойныя. Бойкі за смачнае харчаванне не было.

А як быць тым, хто не завёў маленькіх сяброў? Давядзецца абараняць расліны народнымі метадамі — адварамі і настоямі палыну, памідорнага лісця, шмат чаго іншага. У папярэдніх публікацыях мы прыводзілі падобныя «рэцэпты». І ўжо калі ўсе метады не дапамогуць, бярыце на ўзбраенне «хімію». 30 грамаў карбафосу на 10 літраў вады — і распыляльнікам па раслінах. Не толькі па хворых, але і па здаровых. Запомнім толькі, што за 20 дзён да ўборкі прымяняць карбафос, як і іншыя хімпрэпараты, нельга.

Перахітрыце пладажэрку

Сёння з грукатам ляцяць долу яблыкі. Розных сартоў. А найбольш — салодкіх ды Белага наліву. У кожным ападку дзіркі з ходам пладажэркі. Гэтае пражэрлівае стварэнне знішчае ледзь ці не палавіну ўраджаю.

Змагацца з матыльком пладажэркі, які адкладвае яйкі ноччу, вельмі цяжка. Галоўны яе вораг — птушкі — якраз адпачываюць. Адзін шкоднік адкладвае да 200 яек. А ёсць і іншыя ворагі.

Заўважана, што пладажэрка вельмі любіць розныя кампоты, чуе іх пах за сотні метраў і не абмінае, каб праверыць. Вось гэтую асаблівасць якраз і выкарыстаем для падрыхтоўкі пастак. Патрэбны: паўлітровыя ці літровыя слоікі, любы кіслы кампот ці нешта падобнае да яго, падвескі.

Кіслыя прынады рыхтуем так. У пяцілітровую каструлю кладзём 150 грамаў сушаных ягад і яблыкаў, заліваем вадой, кіпяцім да 25 мінут. Потым двое сутак настойваем, працэджваем. Дадаём цукар (тры сталовыя лыжкі), разліваем па слоіках. Апошнія развешваем у кронах дрэў пад вуглом 25—30 градусаў. Гэта для таго, каб птушкі маглі свабодна садзіцца на край.

Пладажэрка прыляціць і захоча паласавацца. Але замест салодкага нектару атрымлівае купель (кампоту ў слоіку — трэць аб'ёму). Птушкі свабодна падбяруць небяспечнага начнога тапельца.

Клапоцімся пра палівы

На працягу двух апошніх месяцаў у нашым аддзеле пастаянна вяліся гаворкі пра палівы. Зразумела прадбачання ніякага не было. Проста стан расліны дыктаваў такую неабходную аперацыю.

Цяпер усё яшчэ больш ускладнілася. Расліны просяць піць. Можна сцвярджаць, што на Беларусь зусім нечакана звалілася засуха, якой не памятаюць і самыя старэйшыя жыхары.

Вяне і жаўцее бульба. Асобныя сцяблiны, упаўшы долу, не паднімаюць верхавін, як гэта бывае заўсёды. Лісце маркоўных пасеваў скруцілася, палягло, бы нехта прайшоў грэбнем. Капуста з яркім шызым адлівам, а кончыкі лісцяў падагнутыя. Буракі набываюць «чарнільную» афарбоўку, робяцца дробнымі, быццам зморшчанымі. Памідорныя расліны з цёмна-зялёнай афарбоўкай, а малюсенькія валаскі-індыкатары імкнуцца да вертыкальнага

становішча. Агурочнік ледзь дыхае, самі плады нейкай нязграбнай канфігурацыі.

Падобныя адхіленні ад нормы ва ўсіх культур. Не расце нават пустазелле.

Вядома, усе расліны не набіраюць вагі, ці робяць гэта запаволена. Клубні бульбы амаль не растуць, морква ніякаватая — вялая і сухая.

Нават у такія крытычныя моманты адчайвацца не трэба. Вельмі многае можна паправіць калі старанна паліць градкі. Не давайце вільгаць пад часнок і цыбулю, калі іх надземная частка пажоўкла, а стрыжань палёг. Выкарыстоўваючы гарачае сухое надвор'е, гэтыя расліны можна выбраць нават некалькі датэрмінова. Яны будуць лепш захоўвацца.

Памідоры, бульбу, агуркі паліваць па баразнах, потым мульчыраваць. Агуркі вельмі добра апырскваць вадой пад вечар (спякота спала) лейкай з сіцечкам. Лісце назапасіць вільгаць і аддасць пладам.

Асаблівыя клопаты буракам, моркве і капусце. Ля іх, адступаючы 6—10 см, робім ямкі да 5 см глыбінёй. У гэтыя барозны заліваем ваду некалькімі прыёмамі (калі ўсмактаўся папярэдні). Неабходна, каб глеба «прамокла» на глыбіню залягання асноўных каранёў. Такое будзе магчыма, калі на 1,5 метра радка пасадкі дадзім вядро вады. Можна і больш. Паўтараем, не па плошчы, а ў баразёнкі. Усю аперацыю лепш рабіць нанач. Раніцай падрыхліць і замульчыраваць.

Пладовыя дрэвы (з ураджаем у большай ступені) таксама паліць. У ямкі, якія выкапаны пад кронай, уліваем у тры-чатыры прыёмы па пяць вядзёр, мульчыруем. Градкі суніц паліваем (густа!) пад корань. Агрэст, парэчкі, маліну (усе яны ўжо закончылі аддачу) паліваем, імкнучыся глыбока (да 40—50 см) увільготніць усю плошчу пад галінкамі. Калі трэба, злёгку разакучыць.

Напомнім, якія з агародных культур найбольш просяць піць. Да самых патрабавальных адносяцца салата, капуста (усе віды), баклажаны, агуркі, амаль усе караняплоды; высокапатрабавальныя: цыбуля і часнок; менш патрабавальныя: сталовыя буракі, потым ідуць морква, памідоры, пятрушка; устойлівыя да высокіх тэмператур і недахвату вільгаці: гарбуз, кукуруза, фасоля. Апошняя больш спякотастойкая.

Як часта паліваць? Тут адказ адзін — радзей (на тыдзень адзін раз), але вельмі грунтоўна.

У заключэнне пра бульбу. Яна найбольш пакутуе. Калі «пятачок» гэтай культуры невялікі (менш соткі), можна зрабіць так. Палольнічкам разграбіце зямлю паміж кустамі, каб стварылася ямка. У яе да трох разоў залівайце ваду, закрывайце. Можна паліваць па баразнах. Для гэтага ў некалькіх месцах насыпаць па дне баразны грудкі зямлі (каб не было змыву). Доза большая. На два пагонныя метры выліць не менш трох вядзёр. Вада падыдзе да каранёў знізу.

Баяцца, што вільгаць пойдзе толькі ў дно баразны, не трэба. Карані бульбы разрыхлілі аснову радка, вада лёгка пойдзе да іх. Але страт не пазбегнуць.

Палюем на «каларада»

На Смаргоншчыне, як і ў іншых раёнах рэспублікі, вельмі расплодзіўся каларадскі жук. Бульбоўнік усыпаны гэтым драпежнікам і яго лічынкамі. Жанчыны бяруць вёдры, бярозавы венік — і на плантацыю, бы ў лазню. Вядро на ўзроўні верхавінак бульбы, венікам раз-пораз па раслінах, збіваючы шкодніка на дно вядра.

— Як па грыбы ходзім,—жартуюць жанчыны. — Прайшоў адзін рад — дно закрыта, другі, трэці раз — чвэрць набралася.

Вось якія метады барацьбы з гэтым шкоднікам прымяняюць у іншых месцах.

Зразайце палын горкі, напаўняйце да трэці вядра. Заліце вадой і настойвайце тры дні. Працадзіце і апырсніце бульбоўнік. Лічынкам дастаецца больш, чым дарослым жукам. Яны менш рухавыя, не вельмі «старанна» кормяцца і ўрэшце гінуць.

Другі метад,—апыльванне попелам. Яго прасейваюць, выдаляючы буйныя часцінкі. Застаецца мука. Ёю і апыльваюць расліны. Аперацыя вельмі нялёгкая і доўгая. Але эфект дае. Лічынкі праз дзень-другі падаюць і гінуць.

Яшчэ адзін метад—пусціць у барозны куранят ці качанят. Яны будуць паляваць на лічынак, абмінаючы дарослых асобін. Відаць, паласатая браня дарослага жука ім у літаральным сэнсе «не па зубах».

РАДЫЁ

6 жніўня

7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «Зона асаблівай увагі». 8.15 — «Вясковыя ростані». 9.15 — Р. Юркевіч. «Зялёныя Брады». Старонкі рамана. Перадача 1-я. 10.15 — для дзяцей. П. Місько. «Каза-дзераза». Перадача 2-я, заключная. 11.00 — «Ваша думка, ваша прапанова». 11.30 — «Чалавек. Аўтамабіль. Дарога». 11.40 — «Справа. Хроніка дзелавога жыцця». 12.00—«Апоўдні». 13.00—«У абедзенны перапынак». 14.00 — «Гадзіна беларускай музыкі» 15.15 — «Наша гасцёўня». Творчы вечар С. Новіка-Пяюна. 16.05 — «Радыёпошук». Праграма для падлеткаў. 16.35 — «Ручаінка». Радыёклуб. 17.00 — «Эканамічны дзённік». 17.40 — «Ад нашага ўласнага карэспандэнта». 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — «Дзень нашага жыцця». 20.05 — вячэрняя казка. 21.00 — «Ад шчырага сэрца». Музычная праграма па пісьмах радыёслухачоў. 22.00 — «Клопат». Медыцынскі веснік. 22.10 — «Мы і свет». Міжнародная праграма. 23.10 — «Духоўная музыка». Канцэрт. 0.00 —«Начны канал».

НАДВОР'Е

5 жніўня

Сёння ўдзень па ўсходзе рэспублікі чакаюцца навальнічныя дажджы. Тэмпература паветра ў Віцебску, Гродна — 23—25, Мінску і Магілёве — 24—26, Брэсце — 25—27, Гомелі — 27—29 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак у асноўным без ападкаў, толькі ўдзень 7 жніўня ў паўночных раёнах магчымы кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра 6-га ўначы 10—15, удзень — 23—28, 7-га ўначы 12—17, удзень — 25—30 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Люстэрка». Інфармацыйная панарама падзей рэспублікі.

Жніво-92. **«Аддача хлебнай нівы».**

Па зводках Дзяржкамстата. **«Аб будаўніцтве жылля і аб'ектаў сацыяльна-культурнага прызначэння ў Рэспубліцы Беларусь».**

Актуальнае інтэрв'ю. **«Сумясціце сумяшчальнае».**

Чытач —чытачу. Традыцыйная падборка.

«Пачатае Скарынай». Беларускаму кнігадрукаванню — 475 гадоў.

«Зялёная аптэка». Падборка.

Рэклама. Аб'явы.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

5 жніўня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Паром», «Сон». Кароткаметражныя фільмы.
9.45. Дзяржаўная мова ў сродках масавай інфармацыі. «Круглы стол» з удзелам пісьменнікаў, журналістаў, грамадскіх дзеячаў.
16.30. Навіны.
16.35. «Лапік і Воблака». Мультфільм.
17.35. Выступае ансамбль народных інструментаў Вілейскай школы мастацтваў.
18.00. Дак. фільмы «Цяпло на Баранцавым моры», «Мітусня вакол «Крата», «Урокі музыкі».
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. Тры кіты. Мастацка-публіцыстычная праграма.
20.10. «На рынку ведаў». Да стварэння асацыяцыі недзяржаўных навучальных устаноў у рэспубліцы.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Нехта за дзвярыма». Маст. фільм (Балгарыя).
23.00. «Як пачаць уласную справу». Анонс перадачы.
23.05. НІКа.
23.20. Шануйце песні свае. Спявае М. Мялешка з в. Міхалкі Свіслацкага раёна.

І канал. Астанкіна

9.50. Мультфільмы «Па шчупаковаму загаду», «Прыгоды Івашкі».
10.40. Дак. фільм «Гісторыя аднаго кахання».
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.25. На XXV летніх Алімпійскіх гульнях.
12.55. Спявае Лідзія Нaлівайка.
13.10. Тэлемікст.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. «Сёння і тады».
14.45. XXV летнія Алімпійскія гульні.
15.55. «У пошуках капітана Гранта». 5-я серыя «Бен Джойс».
17.00. Навіны.
17.25. «Прадпрымальнік і бюракраты».
17.55. «Багатыя таксама плачуць».
18.40. Дзённік XXV летніх Алімпійскіх гульняў.
18.50. Дак. фільм «Сакрэтныя службы». 6-я серыя «ЦРУ».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. XXV летнія Алімпійскія гульні. У перапынку **(23.00)** — Навіны.
0.45. «Зазірні пад маску». Маст. фільм. 2-я серыя.

Канал «Расія»

9.55. XXV летнія Алімпійскія гульні. Дзённік Алімпіяды. Лёгкая атлетыка. Конны спорт.
12,55. Спорт-шоў.
13.00. Весткі.
15.00. Бізнес — новыя імёны.
15.15. Сігнал.
15.30. Мульці-пульці. «Цудоўны яблык».
15.40. «Дзіцячыя мары» (Францыя). 13-я серыя.
16.00. Хрысціянская праграма. Нагорная пропаведзь. «Блажэнныя міратворцы...»
16.30. Там-там навіны.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. «Далёкі Усход».
17.45. М-трэст.
18.00. Тварам да Расіі.
18.15. XXV летнія Алімпійскія гульні. Лёгкая атлетыка. Конны спорт. Вольная барацьба. У перапынку—Весткі. Свята кожны дзень.
22.00. Весткі.
22.20. Спорт-шоў.
22.25. XXV летнія Алімпійскія гульні. Лёгкая атлетыка.

6 жніўня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Нехта за дзвярыма». Маст. фільм (Балгарыя).
16.30. Навіны.
16.35. «Доктар Айбаліт». Мультфільм.
17.45. Фільм-канцэрт. «Спявае Герард Васільеў».
18.00. Дак. фільм «Ахоўваецца дзяржавай».
18.30. Футбол. «Беларусь» (Мінск) — «Хімік» (Гродна). У перапынку **(19.15)** — Абласныя навіны (Гродна). Зачытайце маё пісьмо...
20.15. Малако малых ферм. Аб эфектыўнасці работы жывёлаводаў Кобрынскага раёна.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Як пачаць уласную справу». Анонс перадачы.
21.30. Студыя «КіТ».
23.00. НІКа.
23.15. Футбол-92. Вынікі тура.

І канал. Астанкіна.

5.00. Навіны.
5.30. Раніца.
7.50. «Бюро знаходак». Мультфільм. 4-я серыя.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. «Бусел». Мультфільм.
10.00. XXV летнія Алімпійскія гульні.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.25. На XXV летніх Алімпійскіх гульнях.
12.55. «Алтай. Поры года». Дак. фільм.
13.10. Тэлемікст
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. XXV летнія Алімпійскія гульні.
15.50. «У пошуках капітана Гранта». 6-я серыя «У палоне ў канібалаў».
17.00. Навіны.
17.20. Канцэрт групы «Сонечны дзень» (Ашгабат).
17.35. ...Да 16 і старэйшым.
18.05. «Багатыя таксама плачуць»
18.50. Дзённік XXV летніх Алімпійскіх гульняў.
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. XXV летнія Алімпійскія гульні. У перапынку **(23.00)** — Навіны.
0.25. «Зазірні пад маску». Маст. фільм. 3-я серыя.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Вольны час. «Увага: здымаю!»
8.05. Расія і свет.
8.35. Дак. праграма. «Паданне пра казацкага атамана Ермака Цімафеевіча і яго паход у Сібір».
9.10. Майстры. А. Басілашвілі.
9.40. Спявае Ларыса Трухіна.
9.55. XXV летнія Алімпійскія гульні. Бейсбол.
12.55. Спорт-шоў.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Пілігрым.
16.15. Праграма «Ключ».
16.30. Там-там-навіны.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Апазіцыя.
17.45. Парламенцкі веснік.
18.00. XXV летнія Алімпійскія гульні. Бокс.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Рэпарцёр.
19.45. «Санта-Барбара». Маст. фільм.
20.35. XXV летнія Алімпійскія гульні. Бокс. Вольная барацьба. Мастацкая гімнастыка.
22.00. Весткі.
22.20. Спорт-шоў.
22.25. XXV летнія Алімпійскія гульні. Валейбол (жанчыны). Баскетбол (мужчыны).

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах —32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 154.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12